2024

Medzinárodné kolokvium

Komunálna samospráva, ako katalyzátor spoločenského prebudenia v strednej Európe

EIPOS

VERBUM

Horvat, F., Grosse, H., et al.

Katolícka univerzita v Ružomberku

8.5.2024

Redakčná rada

Ing. František HORVÁT, PhD.
Prorektor pre rozvoj, informatizáciu a inovácie na Katolíckej univerzite v Ružomberku

prof. Dr. Holm Große
Prezident Európskeho inštitútu pre postgraduálne vzdelávanie na Technische Universität an der TU Dresden e.V.

prof. Ing. Arch. Maroš Finka, PhD.
Riaditeľ Ústavu manažmentu Slovenskej technickej univerzity v Bratislave

Tlmočníci

prof. Ing. Vojtech Dirner, CSc., - Havířov
Toni Große, - Bischofswerda/Banská Bystrica

Recenzenti

doc. Ing. Milan Fiľa, PhD. – Vysoká škola aplikované psychologie v Terezíne

RNDr. Štefan Tkačik. PhD. – Katolícka univerzita v Ružomberku

ISBN 978 – 80 – 561 – 1166 – 6 (online)

Obsah

Program medzinárodného kolokvia 1
Príhovor – EIPOS e.V. 3
Príhovor – Katolícka univerzita v Ružomberku 5
Výzvy a prístupy k oživeniu miestnej samosprávy 7
Najväčšie výzvy, ktorým čelia slovenské samosprávy 9
Miestna samospráva v Sasku 15
Vízie rozvoja miest a obcí 47
INOVÁCIE – motor rozvoja miest a obcí 49
Praktické aspekty sociálno-zdravotnej starostlivosti 67
Nástroje na podporu miestnej samosprávy 79
SMART riešenia – odpoveď na súčasné výzvy 91
Výsledky okrúhleho stola 103
Téma 1: Vízie rozvoja miest a spolupráce 105
Téma 2: (Infra)štruktúra sociálnej budúcnosti v strednej Európe 107
Téma 3: Podpora miestnej samosprávy 109
Resumé 111
Fotogaléria 113

Program medzinárodného kolokvia

9. máj 2024 – Sieň Rektorov KU v Ružomberku

12:00 – 13:00	Registrácia účastníkov	
13:00 – 13:15	Otvorenie kolokvia	Grosse / Demko
13:15 – 14:15	Predstavenie účastníkov	
14:15 – 14:30	Prestávka	
14:30 – 15:30	Výzvy a prístupy k oživeniu miestnej samosprávy	
	1. Najväčšie výzvy, ktorým čelia slovenské samosprávy	ZMOS - Bôžik
	2. Miestna samospráva v Sasku	SSG - Grosse
15:30 – 16:00	Prestávka	
16:00 – 18:00	Vízie rozvoja miest a obcí	
	3. INOVÁCIE - motor rozvoja miest a obcí	INOVIA - Kocian
	4. Praktické aspekty sociálno-zdravotnej starostlivosti	KU - Kamanová
	5. Nástroje na podporu miestnej samosprávy	EIPOS - Richter
	6. SMART riešenia - odpoveď na súčasné výzvy	SSCC - Wzoš
od 18:00	Večerný raut na terase	

10. máj 2024 - Zasadačky Univerzitnej knižnice KU v Ružomberku

08:30 – 10:00	Diskusia, definovanie cieľov a opatrení pri okrúhlom stole	
	Téma 1: Vízie rozvoja miest a spolupráce	Grosse / Finka
	Téma 2: (Infra)štruktúra sociálnej budúcnosti v strednej Európe	Kamanová / Grosse
	Téma 3: Podpora miestnej samosprávy	Richter / Dirner
10:00 – 10:30	Prestávka	
10:30 – 12:00	Prezentácia výsledkov diskusných skupín a finalizácia spoločného komuniké o cieľoch, opatreniach a požiadavkách miestnej samosprávy	
12:00 – 13:30	Prestávka na obed	
15:00 - 18:00	Fakultatívny program - návšteva Oravského hradu	

Príhovor – EIPOS e.V.

Vážené dámy a páni,

som veľmi rád, že Vás môžem privítať tu v krásnom Ružomberku, spolu s mojimi kolegami z Katolíckej univerzity a Slovenskej technickej univerzity v Bratislave, na medzinárodnom kolokviu "Komunálna samospráva ako katalyzátor spoločenského prebudenia v strednej Európe".

Chcel by som vyjadriť úprimné poďakovanie všetkým, ktorí svojou prípravou a organizáciou prispeli a naďalej prispievajú k úspechu nášho podujatia - od tímu Rektorátu Katolíckej univerzity cez technikov a tlmočníkov až po všetkých, ktorí sa dnes a zajtra postarajú o naše blaho.

Európsky inštitút pre postgraduálne vzdelávanie na Technickej univerzite v Drážďanoch sa od svojho založenia v septembri 1990 vyznamenal ako líder cezhraničnej spolupráce v strednej a východnej Európe s osobitnými odbornými znalosťami v oblasti stavebníctva a regionálneho rozvoja.

Mnohí komunálni činitelia s rozhodovacou právomocou prešli medzinárodne uznávanými študijnými programami a ďalším vzdelávaním v oblasti regionálneho rozvoja na vrchole s magisterským študijným programom v odbore „Regionálny manažment“ v spolupráci s Univerzitou prírodných zdrojov a vied vo Viedni.

Súčasné rámcové podmienky, ako sú globalizácia, byrokratizácia EÚ, demografické zmeny a najmä nedostatočné financovanie plnenia úloh miestneho obyvateľstva, predstavujú pre mestá a obce nové výzvy. Tento problém je prítomný v Nemecku, ako aj vo všetkých členských štátoch Európskej únie.

Spolu s obcami a univerzitnými partnermi na Slovensku, v Maďarsku a Rakúsku, ako aj následne v ďalších stredoeurópskych krajinách Českej republiky a Poľska, chceme diskutovať o riešeniach v podmienkach permanentnej zmeny občianskej spoločnosti a formulovať požiadavky miestnej samosprávy voči našim členským štátom a Európskej únii.

Prostredníctvom výmeny poznatkov, ktorá sa zameriava na fungovanie miestnej samosprávy z pohľadu jej správy, poskytovanie zdravotnej a sociálnej starostlivosti občanom a vytváranie podmienok pre ekonomický sektor najmä v Nemecku a na Slovensku, je zámerom nájsť praktické riešenia a vypracovať spoločné memorandum, ako aj ponuky a formy podpory pre rozhodujúcich činiteľov samosprávy, ktoré sa majú následne realizovať.

Teším sa na intenzívnu výmenu názorov a nové partnerstvá s Vami, milé kolegyne a kolegovia primátori a starostovia, regionálni činitelia a partneri, zástupcovia podnikateľskej a sociálnej komunity, ako aj manažéri klastrov a sietí.

Som si istý, že naša konferencia poskytne nielen impulzy a signály našim národným vládam a Európskej únii, ale vytvorí aj mnoho nových cezhraničných kontaktov a partnerstiev v strednej Európe - a pre strednú Európu.

Predstavme sa v prvom kole, aby vzájomné spoznávanie a spolupráca prebehla ako červená niť cez naše kolokvium hneď od začiatku!

Prof. Dr. Holm Große

Príhovor – Katolícka univerzita v Ružomberku

Milé dámy, vážení páni,

priateľsky a s veľkou radosťou Vás všetkých vítam v Ružomberku na Katolíckej univerzite.

Osobitne vítam zástupcov miest z Nemecka zo Spolkovej republiky Sasko, z Českej republiky, Maďarska, Rakúska a Poľska.

Rovnako vítam na pôde našej univerzity aj zástupcov miest a obcí zo Slovenska a kolegov zo Slovenskej technickej univerzity v Bratislave ako spoluorganizátorov.

Osobitne vítam pána profesora Holma Grossa, primátora významného nemeckého okresného mesta Bischofswerda, zároveň profesora Technickej univerzity v Drážďanoch a prezidenta Európskeho inštitútu pre postgraduálne vzdelávanie.

Zo slovenských hostí vítam osobitne predsedu Združenia miest a obcí na Slovensku a primátora mesta Partizánske pán docenta Jozefa Božíka.

Ďalej vítam poslanca Národnej rady Slovenskej republiky, predsedu jej finančného výboru a primátora mesta Liptovský Mikuláš pána Jána Blcháča, primátora nášho hostiteľského mesta Ružomberok pána Ľubomíra Kubáňa, riaditeľa Ústavu manažmentu STU v Bratislave pána profesora Maroša Finku. Vaša účasť a osobná prítomnosť je pre nás poctou a výrazom vášho záujmu o dôležitú kolokviálnu tému.

Ďakujem vám všetkým, ktorí sa zúčastňujete tohto medzinárodného kolokvia v srdci Slovenska v Ružomberku, v najkrajšom regióne Liptova.

Sme veľmi radi, že práve Katolícka univerzita sa stala miestom diskusií a odborných debát o tom, ako sa bude ďalej vyvíjať samospráva obcí miest, ktorá je zasiahnutá globalizáciou, byrokratizáciou, či nedostatočným financovaním.

Verím, že kolokvium predstavuje vhodnú príležitosť na vzájomné spoznanie sa, aby sme si ešte lepšie rozumeli a ešte viac a lepšie spolupracovali.

Ďakujme všetkým organizátorom, či už z partnerskej nemeckej strany, ale aj zo Slovenska, konkrétne z STU. Za svojich kolegov ďakujem najmä pánovi prorektorovi doktorovi Františkovi Horvátovi, ktorý sa podieľal na organizácii tohto podujatia.

Prajem vám všetkým úspešné rokovanie, príjemný pobyt na našej univerzite a produktívne dni, ktoré strávite na našej Alma mater i v meste Ružomberok.

doc. Ing. Jaroslav Demko, CSc.

Výzvy a prístupy k oživeniu miestnej samosprávy

Prezentácie – 1. časť

Najväčšie výzvy, ktorým čelia slovenské samosprávy

doc. PaedDr. Jozef Božik, PhD. – Združenie miest a obcí Slovenska (ZMOS)

Vážený pán rektor, ctené dámy, vážení páni, prajem pekný deň.

Dostal som za úlohu hovoriť o najväčších výzvach slovenských samospráv.

Niečo tu už naznačil kolega, starosta obce Bešeňová pán Ing. Martin Baran, a to že aktuálne najväčšou výzvou je otázka ich financovania. Nemôžeme sa porovnávať s Nemeckou spolkovou republikou. Veľmi radi sa však porovnávame s Českou republikou, s ktorou sme boli 75 rokov v jednom štáte. Pri tomto porovnaní zisťujeme, že Slovensko ťahá za kratší koniec povrazu. Trošku štatistiky:

1. Podľa agentúr je rozdiel medzi Slovenskom a Českom v tvorbe hrubého domáceho produktu niekde medzi 10,00 až 20,00 %.
2. Podľa tých istých agentúr je rozdiel vo financovaní samospráv, v tzv. podielových daniach, ktoré dostávame na hlavu občana na úrovni 80,00 % až 100,00 %.

Aby som to zdôraznil na praktickom príklade. Mesto Partizánske má partnerské mesto Náchod v severovýchodných Čechách. Kým priemerná podielová daň u nás činila od 800 tis. EUR do 900 tis. EUR za mesiac, tak u nich, a to dokonca pri nižšom počte obyvateľov bola od 1,4 Mil. EUR až do 3,2 Mil. EUR.

Momentálne samosprávy na Slovensku už tretím rokom bojujú o prežitie. Prečo? Tak preto, lebo nám bývalé vlády odobrali ročne z našich rozpočtov spolu viac ako 750 Mil. EUR. Zároveň si predstavte takú bizarnú situáciu, že vo chvíli keď Vám berú peniaze štát Vám prikáže o 22,00 % zvýšiť všetky mzdy. Je to niečo, čo sa nevyskytlo asi nikde v Európe a Slovensko je v tomto smere, v tejto bizarnosti na špici.

Ďalšou veľkou strategickou otázkou pre samosprávy na Slovensku je otázka stavebnej legislatívy. Združenie miest a obcí Slovenska dokázalo s novou vládou vyrokovať ročné oddialenie nového stavebného zákona, ktorý bol schválený a mal vstúpiť do platnosti v apríli tohto roka. Znamenalo by to kolaps v stavebných konaniach a stavebných povoleniach, pretože by sme nemohli uplatňovať naše územné plány, ani strategické územnoplánovacie dokumentácie. Toto sa nám podarilo zastaviť a aktívne spolu s ministrom dopravy a výstavby JUDr. Ing. Jozefom Rážom, pripravujeme nové znenie tohto zákona.

Ďalšou dôležitou témou je otázka financovania, tzv. neverejných poskytovateľov sociálnych služieb. Žiadame aktuálne vládu o zmenu zákona o sociálnych službách tak, aby do platnosti bola prijatá pôvodná právna úprava z roku 2021, ktorá poškodila samosprávy. Nechceme upierať právo na peniaze neverejným poskytovateľom sociálnych služieb, ktorí častokrát zachraňujú človeka v hodine dvanástej, keď my v samosprávach nevieme nájsť nášho poskytovateľa, či už mestského, obecného alebo krajského.

Veľkou témou, ktorú riešime, je otázka zdravotníctva a zdravotných služieb na úrovni miest a obcí, kde aktuálne u nás prebieha, tzv. rušenie ambulantných pohotovostí pre deti alebo teda ambulantných pediatrických pohotovostní. Aby som priblížil situáciu našim

nemeckým partnerom a nemeckým hosťom. Na Slovensku máme 141 miest a 2789 obcí. V rámci 141 miest máme aktuálne v 55 aktuálne ambulantnú pohotovosť pre deti, ktorá slúži do dvadsiatej druhej hodiny. Vzhľadom na akútny nedostatok pediatrov sa tento počet zníži na 40. Tým, že sa rušia pohotovosti, predlžuje sa doba cestovania alebo znižuje sa dostupnosť zdravotníckej starostlivosti. Mestá, ktoré sú ohrozené je napríklad aj Ružomberok, ale aj Partizánske.

Možno sa pýtate, prečo tak veľa hovorím o tejto téme a hovorím o nej preto, lebo na Slovensku platí, že keď nejde o zdravie a o život, tak nejde o nič. Zároveň ďalšími témami, ktorými sa zaoberáme, je cestná doprava, dopravné značenie, územné a krajinné plánovanie a veľká téma je odpadové hospodárstvo.

Napríklad v odpadovom hospodárstve a toto vy z Nemecka nepoznáte, zavádzame najprv mechanicko-biologickú úpravu zmesového komunálneho odpadu, ktorá predraží odpadové hospodárstvo. Ale čo je najhoršie výrazne zaostávame v zariadeniach pre energetické zhodnocovanie komunálneho odpadu. Inak sa tomu hovorí jednoducho v spaľovne. Skúsim jednu krízovú otázku. Viete, dámy a páni, koľko je spaľovní v Európe? Je to presne 505. Viete koľko z týchto 505 je na Slovensku? Áno, presne 2. Vo Švajčiarsku majú 30 spaľovní a neboja sa, že tá krava Milka na tých svahoch bude trávu spásať a to mlieko do tej čokolády Milka bude rovnako kvalitné, aj keď bude dýchať vzduch, ktorý emituje aj takáto spaľovňa. Chceme byť pápežskejší ako pápež. A preto u nás kdekoľvek sa objaví idea vybudovania takéhoto zariadenia na spaľovanie odpadu, nastupujú eko-aktivisti, eko-iniciatívy a všetko zastavujú. Pritom len vo Viedni, ktorá je trvalo mimochodom hodnotená ako najlepšie miesto na život, sú 4 spaľovne priamo v centre mesta.

Čiže máme sa čo učiť a toto sú témy, ktoré nás kvária. Nechcem Vás tým unavovať, ale chcem Vás všetkých potešiť, že práve dnes tu v Ružomberku začína nová éra spolupráce medzi Združením miest a obcí Slovenska a Asociáciou územných samospráv Saska Nemeckej spolkovej republiky. Veľmi ma to teší preto, lebo si treba vymieňať skúsenosti. Treba si vymieňať to najlepšie čo je v jednom alebo druhom štáte je. Tým lepším sa treba nechať inšpirovať do toho horšieho a vedieť v tom horšom politicky to presadiť.

Čo ma veľmi teší je, že môžem tiež oznámiť, že skôr než som prišla túto konferenciu, som s pánom rektorom doc. Ing. Jaroslavom Demkom, CSc. podpísal memorandum o spolupráci medzi Združením miest a obcí Slovenska a Katolíckou univerzitou v Ružomberku. Katolícka univerzita v Ružomberku je v poradí piata univerzita, prvou bola Univerzita Komenského v Bratislave, potom bola Ekonomická univerzita v Bratislave, Univerzita sv. Cyrila a Metoda v Trnave, Trenčianska univerzita Alexandra Dubčeka v Trenčíne. O spoluprácu prejavila záujem tiež Slovenská poľnohospodárska univerzita v Nitre, Univerzita Mateja Bela v Banskej Bystrici a Univerzita Pavla Jozefa Šafárika v Košiciach.

Dôležitou častou financovania, ktorú tiež aktuálne riešime je decentralizácia a dekoncentrácia rozdeľovania Európskych fondov na území Slovenska. Je to veľká téma, kľúčová pre mestá a obce Slovenska. Dosiahli sme, že po prvýkrát je objem týchto peňazí na úrovni zhruba 19,00 % aktuálne alokovaných finančných prostriedkov pre Slovensko. Tieto peniaze pôjdu do tzv. ÚMR.ov - to sú územia mestského rozvoja a tzv. IUS.ov - to sú integrované územné stratégie. Zároveň veľkou témou je otázka fungovania, tzv. miestnych akčných skupín. Sú to skupiny, ktoré združujú malé obce a malé mestá. Pre tieto obce a mestá je to častokrát jediný spôsob, ako získať príspevok z európskych fondov.

Mohol by som hovoriť veľmi dlho ale viem, že je pripravených viacero rečníkov. Chcel by som sa veľmi pekne poďakovať za pozornosť a za možnosť sem prísť. Veľmi ma teší, že som tu spoznal nových zaujímavých ľudí, našiel som tu, dovolím si povedať, aj nových kamarátov a budem veľmi rád, keď Sasko a Slovensko budú spolupracovať spoločne s Maďarskom, Poľskom, Ukrajinou, Českom a Rakúskom. Bolo mi cťou sa k vám prihovoriť.

Prajem pekný deň, všetko Dobré.

Miestna samospráva v Sasku

Prof. Dr. Holm Große - primátor mesta Bischofswerda, prezident EIPOS e.V a člen prezídia Združenia miest a obcí Saska

Výzvy a prístupy k oživeniu miestnej samosprávy

Obsah

1. Miestna samospráva ako kľúč k demokracii
   1.1 Definícia a klasifikácia
   1.2 Zhodnotenie súčasného stavu implementácie
   1.3 Podmienky na oživenie miestnej samosprávy
   1.4 Prístupy v slobodnom štáte Sasko

2. Vybrané problémové oblasti rozvoja obcí a regiónov
   2.1 Mestá a obce ako súčasť metropolitných regiónov alebo v okolí veľkých miest
   2.2 Spojený región - snaha o regionálnu spoluprácu
   2.3 Podpora hospodárstva a riadenie investícií

3. Závery: potrebné financovanie, ďalšie vzdelávanie a nový think-tank pre (strednú) Európu

1. Miestna samospráva ako kľúč k demokracii

1.1 Definícia a klasifikácia

Miestna samospráva je jedným zo základných princípov demokratického spoločenstva a v Nemecku má ústavný status vďaka zárukám samosprávy v článku 28 ods. 2 veta 1 Základného zákona Spolkovej republiky Nemecko. Právo na samosprávu je ústavne zaručené aj na úrovni spolkových krajín (napríklad v článku 82 ods. 2 a článku 84 ústavy Slobodného štátu Sasko). Miestna samospráva sa zvyčajne delí na dve úrovne, ako napríklad v Slobodnom štáte Sasko. Nižšiu úroveň tvoria obce a vyššiu úroveň okresy. K nim sa pripájajú okresné mestá, ktoré plnia funkcie obce aj okresu. Úprava práva na samosprávu je zakotvená v saskom obecnom zákonníku a zákonníku o okresoch.

Právo na samosprávu znamená najmä to, že obce plnia svoje úlohy nezávisle a samostatne v súlade s platnými právnymi predpismi bez toho, aby boli riadené nadriadenými orgánmi. Obciam poskytuje rozsah úloh, ktorý zahŕňa v podstate všetky záležitosti miestneho spoločenstva (tzv. „pôsobnosť obce“).

Okrem územnej pôsobnosti ako výrazu územno-osobnostnej suverenity zahŕňa samosprávna pôsobnosť obce najmä tieto oblasti:

- právomoc vydávať nariadenia, čo znamená právomoc riešiť záležitosti obce samostatným nariadením,
- právomoc v personálnych otázkach, t. j. právomoc vyberať, zamestnávať, povyšovať a prepúšťať vlastných zamestnancov,
- finančná právomoc, t. j. právo obce samostatne hospodáriť s vlastným rozpočtom v rámci organizovaného rozpočtového systému,
- právomoc plánovania, t. j. právomoc riadiť stavebný rozvoj v obci,

- organizačnú právomoc, t. j. právo obce určovať si vnútornú organizáciu podľa vlastného uváženia, a
- administratívna právomoc, t. j. právo obce v rámci pravidiel stanovených zákonom vydávať a prípadne presadzovať správne akty potrebné na vykonávanie zákonov, nariadení a predpisov.

1.2. Zhodnotenie súčasnej situácie v oblasti vykonávania

(Nielen) v Sasku sa hodnotí, že krajina je po viac ako 30 rokoch od zavedenia a ústavného ustanovenia miestnej samosprávy vystavená hlbokým zmenám. Na mnohých miestach narastá nálada nespokojnosti, pocit, že nie je vypočutá a nie je vnímaná - a to až po radnice a obecné zastupiteľstvá. Niektoré príčiny majú globálny charakter a nedajú sa zmeniť alebo sa menia len ťažko, iné sa dajú a musia ovplyvniť na miestnej úrovni.

Osobitné ťažkosti spôsobujú:

1. Nedostatočné kapacity samosprávy

Súčasná závislosť obcí a regiónov od EÚ, federálnej vlády, štátnych smerníc neprospieva rozhodovaniu na miestnej úrovni. To má za následok obmedzenia, straty a obavy zo strát, blokovanie rozpočtov, ako aj odpor a presun voličov. Právny a finančný priestor obcí sa musí rozšíriť a následne využiť.

2. Závislosť na dotáciách

Nedostatočné vybavenie obcí vedie k nebezpečnej závislosti od dotácií. K negatívnym dôsledkom patria okrem iného návrhy a závislosť od politík (ktoré federálna vláda a štáty používajú ako „zlatú uzdu“), ktoré sú vytvorené konzultantmi mimo reálnych potrieb, nedostatočné vyhodnotenie nákladov a následné náklady, roztrieštené projektové štruktúry, povrchný monitoring a nedostatočne preukázaný prínos. To neznamená, že by sme mali odmietnuť ďalšie peniaze. Pôžičky (ak ich dohľad ministerstva financií povolí !), občianske fondy, dary atď. sa zvyčajne využívajú opatrne (naše peniaze). Využívanie dotácií bude efektívnejšie, ak budú subjekty nútené stanoviť a pravidelne aktualizovať priority regiónu alebo združenia miest a obcí a viesť priebežnú evidenciu nákladov, najmä prevádzkových nákladov po skončení dotácie.

3. Pochopenie nákladov a investícií

V Nemecku, najmä na spolkovej a krajinskej úrovni, bohužiaľ panuje mylná predstava, že výdavky na infraštruktúru, vzdelávanie, zdravotníctvo, kultúru a iné základné funkcie sú veľkými nákladmi, hoci z hľadiska efektov ide o investície do súčasnosti a najmä do budúcnosti. Pre obce predstavujú tento fenomén mnohé povinné úlohy. Po vhodnom prehodnotení zo strany politikov by sa mohlo nájsť adekvátne vysvetlenie pre občanov (napríklad nie „musíme modernizovať školy“, ale „investujeme do budúcnosti našich detí“). Vzhľadom na nadmernú byrokraciu a rastúcu štandardizáciu úloh

samosprávy zo strany štátu potrebujú mestá a obce renesanciu miestnej samosprávy - ako nový začiatok živej demokracie zdola v stredoeurópskych štátoch a v celej EÚ.

Možno formulovať nasledujúcu tézu: mestá a obce nechcú a nemajú byť riadené „zhora“ zákonodarcami a vládou, čo dnes moderná samospráva zahŕňa, ale samy si určujú (môžu určiť), ako možno nanovo definovať ich komunálnu úlohu a čo samospráva znamená v kontexte súčasného vývoja a výziev.

1.3 Predpoklady na oživenie miestnej samosprávy

Obce musia byť atraktívne, aby mohli „dýchať“ a fungovať ako každodenné, priamo vnímateľné životné prostredie pre občanov. Miestnu politiku v obciach a mestách ľudia priamo zažívajú. V Nemecku boli a sú možnosti obcí na vlastné investície a formovanie v rámci ich - vlastne ústavou zaručenej - samosprávy neustále obmedzované, najmä preto, že čoraz viac úloh bolo a je prenášaných zo spolku a spolkových krajín bez adekvátneho financovania. Aj rastúce náklady v sociálnej oblasti ťažko doliehajú na obce - bez možnosti úľavy. Takáto chybná politika sa už odráža v obmedzovaní služieb, najmä vo voliteľných oblastiach, ktoré formujú kvalitu života miest a regiónov (napr. kultúra, voľný čas, šport, podpora združení), a to vo všetkých oblastiach. Čo sa teda dá robiť?

Po prvé, je potrebné obnoviť slobodu konania samosprávy, ktorá je predpokladom jej úspešného fungovania. Pre zdravý rozvoj spoločnosti je nevyhnutné, aby vidiek, ktorý bol dlhé roky zanedbávaný, opäť získal prioritu v rozvoji. Potrebujeme obrat, aby sa zvýšila atraktívnosť života na vidieku, čo by pri správnej digitalizácii a nevyhnutnej prestavbe verejnej dopravy mohlo prospieť nielen životnému prostrediu, ale aj kvalite života v mestách.

Podmienky, ktoré je na to potrebné vytvoriť, sú zhrnuté v nasledujúcich troch tézach:

1. Čo najmenej štátu, čo najviac samosprávy

Hlavným bodom je posilnenie miestnej samosprávy. Keď je miestna samospráva dobrá pre miesto, je dobrá aj pre ľudí v danom mieste. Účinná miestna samospráva si vyžaduje ďalšiu modernizáciu správy. Každá jednotlivá obec by mala byť „funkčnou, väčšinou samostatnou jednotkou“ a mala by byť schopná spolupracovať s okolitými obcami v rámci medziobecných partnerstiev a regionálnych rozvojových koncepcií, ktoré sú zrozumiteľné pre občanov, bez byrokratických obmedzení. Je potrebné zabezpečiť vzájomnú kompatibilitu miestnych a regionálnych jednotiek, aby bolo možné rýchlejšie a rozhodnejšie konať v krízových situáciách.

2. Zásada „blízkosti“, regionálnej pridanej hodnoty a zabezpečenie existencie

Každé miesto, každý región má regionálne špecifiká a výhody, ktoré by sa mali hľadať dôraznejšie ako doteraz, zdôrazňovať ako „lokalizačná výhoda“ a využívať. Miestne zákazky by sa mali zadávať viac „lokálne“. Regionálne výrobky by sa mali v regióne viac

prezentovať, propagovať a používať. Podpora hospodárstva znamená viac než politiku prilákania - v centre pozornosti musí byť starostlivosť o existujúce podniky a regionálne hodnotové reťazce (a podpora zo strany zväzov a krajín). Týmto spôsobom možno dosiahnuť, aby vzťah medzi výrobcom a spotrebiteľom nezostal len dodávateľským vzťahom, ale aby sa vytvorilo skutočné partnerstvo prostredníctvom zásady „miestneho zásobovania".

Najdôležitejšou úlohou každého štátu je zabezpečiť jeho existenciu. Ak sa podarí zabezpečiť základné oblasti starostlivosti o deti, vzdelávania, zdravotníctva, infraštruktúry, mobility a bezpečnosti pre všetkých občanov, vytvorí sa tým pocit aktivity a spolupráce medzi obyvateľstvom a podnikateľským sektorom, posilní sa demokracia a účinne sa bude čeliť vzniku sociálnych konfliktov a rozdelenia spoločnosti. Cieľavedomé zapojenie všetkých občanov do sociálneho rozvoja je možné a potrebné dosiahnuť prostredníctvom dobrého mestského a regionálneho plánovania, dobrej školskej politiky a podpornej sociálnej práce.

3. Primerané finančné zdroje pre obce

Samostatnosť je možná len so solídnymi financiami. Dostatočné finančné zdroje pre obce sú nevyhnutným predpokladom pre fungujúce životné prostredie občanov, rodín, podnikov a združení a pre realizáciu základného princípu, ktorý je v Nemecku ústavne zaručený, že obce môžu riešiť všetky záležitosti miestnych spoločenstiev vo vlastnej kompetencii.

Pre štát musí platiť nasledovné: najvyššou povinnosťou je starostlivo a obozretne využívať peniaze, ktoré občania zarobia na miestnej úrovni. Spolok a krajina môžu obciam ukladať len také povinnosti, ktoré sú nimi aj financované (zásada konexie). Každá podpora musí byť jasne formulovaná, prioritná a cielená. Nesmie vytvárať návyk a efekt „ber a choď", ale musí vytvárať stimuly pre rozvoj.

Napríklad v Sasku by sa malo zásadne prepracovať financovanie obcí. Obce sú tu už niekoľko rokov systematicky podfinancované, čo prakticky spochybňuje „miestnu samosprávu". V budúcnosti musí oveľa väčší podiel daňových a odvodových príjmov v slobodnom štáte Sasko zostať okresom, mestám a obciam - obce musia byť schopné plniť svoje záväzky bez toho, aby stratili svoju akcieschopnosť. Krátkodobé opatrenia alebo „záchranné balíčky" sú v tomto smere nesprávnym prístupom; namiesto toho je potrebné prepracovať usporiadanie financií obcí.

Štátna podpora nesmie slúžiť na kompenzáciu nedostatku finančnej sily obcí, ale musí byť projektovo orientovaná a dostupná pre všetky obce. Mestá a obce nepotrebujú „zlaté uzdy", ktorými ich štát usmerňuje prideľovaním finančných prostriedkov podľa svojho názoru na „politicky správny" smer, ale potrebujú vlastnú zodpovednosť a samostatnosť pri plnení svojich úloh. Obce (rovnako ako naši občania) nepotrebujú nátlak, ale ako samosprávy, ktoré majú blízko k občanom a miestu, dokážu zvládnuť financovanie svojich úloh oveľa lepšie, zodpovednejšie a účelnejšie, ako si to dokáže a vie predstaviť federálna vláda alebo spolkové krajiny.

1.4 Prístupy v slobodnom štáte Sasko

Ako to môže fungovať?

V júni 2023 požadovali mestá a obce v Slobodnom štáte Sasko nový začiatok samosprávy a zákon o slobode obcí - konkurenciu, zodpovednosť, slobodu, kreativitu a dôveru v štát namiesto ochromujúcej nadmernej regulácie a „zlatých uzdy“ štátnych programov financovania alebo štátnych záchranných programov.

Vo svojej podstate ide o návrat k slobodám zo začiatku 90. rokov, k nadšeniu a tvorivosti prvých rokov, ktoré viedli k obrovskému skoku vpred v 90. rokoch a v roku 2000. Predpokladom toho bola práve miestna samospráva ako základ živej, angažovanej, sociálnej a demokratickej spoločnosti.

Preto v prvom kroku rozhodujúci predstavitelia samosprávy pod záštitou Saského združenia miest a obcí (SSG) v súčasnosti vypracúvajú katalóg otázok, ktorých zodpovedanie môže poskytnúť informácie o tom, ako dnes volení starostovia a primátori v krajine vidia, vnímajú a interpretujú napríklad samosprávu:

- Ako by sa mala nanovo definovať a v praxi uplatňovať „sloboda obce“?
- Ako by malo vyzerať rozdelenie úloh medzi jednotlivé úrovne samosprávy vzhľadom na demografický vývoj?
- Kde je naliehavo potrebné zrušiť zbytočné normy?
- Ktoré zdroje odbornej podpory možno plánovať a združovať - v ktorých oblastiach je odborná podpora ešte potrebná?
- Mal by sa prepracovať vzájomný pomer miestnych orgánov? Ktoré úlohy sa v štátnom zriadení považujú za také dôležité, že by sa mali v budúcnosti vykonávať na úrovni obcí?
- Ako môžu obce vyjsť v ústrety svojim samosprávam, pokiaľ ide o dohody o sadzbách a s tým súvisiaci, v súčasnosti de-facto vopred určený, „vzostupný“ vývoj miezd?
- Aký vplyv má digitalizácia na chápanie modernej samosprávy? Je napríklad čiastočná digitalizácia softvérových aplikácií na úkor samosprávy rozumná alebo dokonca nevyhnutná na zavedenie centralizovaného financovania?
- Ako možno požadovať a realizovať základný ústavne garantovaný princíp konexie?

Jednoducho to znamená, že dnes, najmä vzhľadom na nedostatočné finančné vybavenie samosprávy na plnenie jej úloh, môžu samosprávy preberať len ďalšie povinné úlohy (bez ohľadu na to, či ich „vymyslela“ EÚ, federálna vláda alebo spolková krajina), ktoré sú plne financované (t. j. vrátane implementácie a realizácie, investícií, prevádzkových a personálnych nákladov, náhradných nákupov atď. prostredníctvom zadávateľa alebo obstarávateľa.

V rámci tohto aspektu by sa mali zvážiť zákony a nariadenia, ako napríklad „Plánovanie tepla v obci“, ale aj „fľaša CO2“ v školách alebo takzvaný „Zákon o ochrane oznamovateľov“.

2. Vybrané problémové oblasti rozvoja obcí a regiónov

Na kľúčové témy verejného záujmu, ako napr.:

- Doprava a mobilita
- Zdravotníctvo
- Vzdelávanie
- Kultúrny život, združenia, účasť
- Podnikanie a centrum mesta
- Bezpečnosť

Z časových dôvodov sa tu nebudem venovať podrobnostiam. Dovoľte mi však uviesť niekoľko všeobecných strategických úvah:

2.1 Regióny a obce ako súčasť metropolitných regiónov alebo v okolí veľkých miest

Prebiehajúca diskusia o urbanizácii verzus vidiecke oblasti bráni alebo komplikuje pohľad na mestá a obce, ktoré nie sú veľkými mestami. Ak sa ústavná požiadavka rovnakých životných podmienok nesprávne interpretuje tým, že sa za cieľ rozvoja považuje životný štýl veľkých miest so všetkými ich výhodami (mobilita, dostupnosť nákupných centier a reťazcov, kultúrna ponuka, často financovaná krajskými samosprávami) a nevýhodami (strata sociálnych väzieb, kriminalita), ľudia strácajú individuálne možnosti formovať svoj život. Sú tiež zastarané, pretože pendlerstvo už dávno vyvážili pracovné príležitosti v administratíve a na univerzitách/výskume v meste a atraktívne pracovné miesta v tzv. vidieckej oblasti vo výrobe a inovatívnych službách.

Ak sa však veľké mestá a ich okolie vnímajú ako komplementárne priestory, potom sa vidiek musí od centra odlišovať a „versus“ dostáva vzájomne ponúkané vyjadrenie v latinčine „ku“ - nielen proti.

Pre budúcnosť sú dôležité príslušné orientácie v politike, ekonomike a občianstve:

- Veľké mestá neexistujú bez svojho okolia, ich prosperita je priamo závislá od úspešných regiónov. Takmer všetky vlastnosti okolia nemôže mesto kompenzovať.
- Súčasné oddeľovanie politiky veľkých miest a regionálnej politiky tomu nezodpovedá.
- Podniky a občania si vyberajú vidiecke oblasti zo špecifických dôvodov. Ich oprávnený záujem o priaznivé/výhodné podmienky však nemôže znamenať urbanizáciu, pretože by to bolo v rozpore s pôvodným účelom.
- Veľké mestá, ale aj historicky etablovanejšie regióny majú svoju vlastnú identitu a hrdosť. Prostredníctvom spolupráce môže „metropolitný občan“ zahŕňať „susedné“ oblasti, t. j. regióny alebo mestá vo vidieckej oblasti. Takto môže „metropolitný občan“ oceniť a využívať výhody regiónu (prírodné vymoženosti, možnosti trávenia voľného času, spomalenie od každodenného stresu veľkomesta) rovnako, ako ich ponúkajú obyvatelia miest a obcí veľkomesta (nákupné možnosti, kultúra, podujatia).

2.2 Prepojený región - hnacie sily regionálnej spolupráce

Úspešné regióny ukazujú, ako veľmi závisí úspešný hospodársky a spoločenský život od spolupráce a stabilných sietí. Existujúce výzvy a očakávané eskalácie vytvárajú mnoho hnacích síl a úrovní činnosti:

- Udržateľnosť v zmysle trojuholníka rozvoja s ohľadom na sociálne, environmentálne a hospodárske hľadisko a riešenie výziev v oblasti ochrany zdrojov a klímy sú bez sietí málo úspešné alebo vôbec nie sú úspešné - najmä ak vezmeme do úvahy rastúcu naliehavosť zamerania sa na prevenciu a obranu. Úzke prepojenie medzi opatreniami proti prívalovým dažďom, povodniam, vlnám horúčav atď. a úsilím o zníženie emisií CO2 je pozoruhodné. Občania sa oveľa viac angažujú na miestnej úrovni, najmä v regionálnych združeniach, v prospech svojho neporušeného lesného prostredia ako v abstraktných globálnych opatreniach v oblasti klímy.
- Pretrvávajúci a rastúci nedostatok finančných prostriedkov si vyžaduje spoluprácu a cielené vytváranie sietí. Koncepcie regionálneho rozvoja sú o dôvere a zmysluplnej deľbe práce, napr. my sa staráme o školy, vy o zdravotné stredisko. Je dôležité, aby všetci aktéri pochopili, aký prínos majú siete z počtu aktérov.
- Heterogénne a dynamické/nestále obyvateľstvo nezostane charakteristickým znakom veľkých miest. Už dnes pravdepodobne neexistuje štandardný občan (narodenie, školská dochádzka, pracovný život, odchod do dôchodku, úmrtie na jednom mieste). Efektívny manažér migrácie (nielen pre žiadateľov o azyl atď.) nebude schopný riadiť jednotlivé miesta.
- Obraz pre turistov, investorov, odborníkov, záujemcov o imigráciu sa bude čoraz menej formovať z jedného miesta. To si vyžaduje širšie myslenie a konanie dotknutých aktérov - od zodpovedných miestnych a regionálnych politikov cez podnikateľov až po celú občiansku spoločnosť.

2.3 Hospodársky rozvoj a riadenie investorov

Stredoeurópsku ekonomiku ovplyvňujú malé a stredné podniky - vytvárajú väčšinu pracovných miest a technologické inovácie ovplyvňujú mestá a obce. Zo strany štátu je dôležité a zmysluplné podporovať poskytovanie odborníkov, technologickú podporu a pomoc pri nástupníctve v súlade s podnikmi a ich zástupcami a odvetvovými združeniami.

Aby sa naďalej zabezpečila sloboda podnikania, je potrebné odbremeniť podniky od nadmernej finančnej a byrokratickej záťaže. Predpisy EÚ a nedostatočná digitalizácia zaťažujú zamestnancov, ktorí chýbajú inde. Postupy verejného obstarávania sa musia zjednodušiť, požiadavky na dokumentáciu sa musia znížiť a nariadenia sa musia pri ich príprave zásadne preveriť z hľadiska praktického využitia. Dynamické regióny potrebujú investície a správne subjekty. Propagácia a etablovanie miest by sa mali vždy chápať ako

úloha celého regiónu, nielen jedného miesta. To sa vždy týka miestneho podnikateľského prostredia, ako aj prilákania vhodných odborníkov a bývania a budovania príležitostí pre nich. V tejto súvislosti je dôležité zaobchádzanie s „novými obyvateľmi“. Každý región si vytvára svoj vlastný imidž pre novoprichádzajúcich. To formuje prvý dojem a má dlhodobý účinok. Ide o kultúru prijatia v administratíve (a jej podporu hospodárskeho rozvoja a ochotu organizovať riešenia schvaľovacích procesov a nadväzovať kontakty), ako aj o ľudí v teréne (v reštauráciách a hoteloch, u potenciálnych prenajímateľov, ale aj prostredníctvom občanov na ulici).

3. Závery

Najdôležitejšou úlohou každého štátu je zabezpečiť verejný záujem. Ak je tento zabezpečený v kľúčových oblastiach (starostlivosť, vzdelávanie, zdravotníctvo, infraštruktúra, mobilita a bezpečnosť) pre všetkých občanov, vytvára to medzi ľuďmi angažovanosť a pocit spolupatričnosti, posilňuje demokraciu a účinne pôsobí proti sociálnym konfliktom. Cielené začlenenie všetkých občanov do sociálneho rozvoja sa môže a musí dosiahnuť prostredníctvom dobrého mestského a regionálneho plánovania, dobrej vzdelávacej politiky a podpory sociálnej práce.

Primerané finančné zabezpečenie obcí je základnou podmienkou fungujúceho životného prostredia pre občanov, rodiny, podniky a združenia a realizácie základnej zásady, že mestá a obce (a nimi vytvorené regióny a siete) môžu riešiť všetky komunálne záležitosti v rámci svojej miestnej samosprávy.

Rozvoj regiónov a obcí, ktoré ich tvoria, závisí predovšetkým od ich aktérov. Ak sa obmedzené zdroje smerujú po jasnom spoločnom zameraní na verejný prospech, dlhodobú udržateľnosť a investície, zvyšuje sa atraktívnosť miesta a kvalita života. Pozoruhodná je činnosť angažovaných aktérov a ich sietí so spoločnými víziami, cieľmi a opatreniami, ako aj odvaha a vytrvalosť pri ich realizácii.

Aktéri, t. j. starostovia, okresní správcovia, regionálni manažéri, manažéri mestských sietí, inteligentných miest a klastrov - potrebujú podporu: Okrem finančného vybavenia najmä potrebné možnosti a ponuky na trvalú výmenu (svojpomoc, motivácia) a na vzdelávanie zo strany odborných vzdelávacích inštitúcií (univerzít a ich pridružených ústavov) a odborných vzdelávacích inštitúcií pri tvorbe obsahu, učebných osnov a efektívnych foriem, ktorých realizácia je vhodná pre domáci trh i strednú Európu.

Je naliehavo a bezprostredne potrebné vytvoriť (stredo)európsku sieť, ako think-tank pre miestnu a regionálnu samosprávu a kontinuálne vzdelávanie pre rozhodovacie orgány a tvorcov politík.

Bischofswerda
Schiebock. Oberlausitz. Läuft.

Impulzná prednáška
„Výzvy a prístupy k oživeniu miestnej samosprávy “

Prof. Dr. Holm Große, Primátor mesta Bischofswerda
Prezident EIPOS pri TU Dresden e. V.
Člen výkonnej rady Združenia miest a obcí Saska

Medzinárodné kolokvium „Komunálna samospráva, ako katalyzátor spoločenského prebudenia v strednej Európe “
(Ružomberok, 9./10.5.2024)

Obsah

1. Komunálna samospráva ako kľúč k demokracii

1. Definícia a klasifikácia
2. Hodnotenie súčasného stavu implementácie
3. Predpoklady pre oživenie samosprávy
4. Prístupy v slobodnom štáte Sasko

2. Vybrané problémové oblasti komunálneho a regionálneho rozvoja

1. Mestá a obce ako súčasť metropolitných regiónov alebo v okolí veľkých miest
2. Prepojený región – hnacia sila regionálnej spolupráce
3. Podpora podnikania a riadenie investícií

3. Závery: Finančné zabezpečenie, ďalšie vzdelávanie orientované na potreby a nové myšlienkové laboratórium pre (strednú) Európu

1. Komunálna samospráva ako kľúč k demokracii

Definícia

Miestna samospráva je jednou zo základných zásad demokratického spoločenstva a má v Nemecku ústavné postavenie vďaka zárukám samosprávy v článku 28 ods. 2 vete 1 základného zákona. Samospráva je ústavne zaručená aj na úrovni spolkových krajín (napr. v článku 82 ods. 2 a článku 84 Ústavy slobodného štátu Sasko).

3

1. Komunálna samospráva ako kľúč k demokracii

Samosprávne právo obcí zahŕňa okrem územno-osobnej suverenity ako prejavu územno-osobnej suverenity najmä tieto oblasti:

- právo vyhlasovať miestne nariadenia: právomoc riešiť obecné záležitosti vydávaním nariadení
- právo na osobnú suverenitu: právomoc vyberať, zamestnávať, povyšovať a prepúšťať vlastných zamestnancov
- finančná suverenita: právo obce vykonávať vlastnú príjmovú a výdavkovú politiku v rámci riadneho rozpočtového systému

4

1. Komunálna samospráva ako kľúč k demokracii

- právo na územné plánovanie: právomoc riadiť rozvoj výstavby v obci
- organizačná suverenita: právo obce autonómne organizovať svoju vnútornú štruktúru podľa vlastného uváženia
- administratívna suverenita: právo obce vydávať správne akty potrebné na vykonávanie zákonov, vyhlášok a dekrétov a v prípade potreby ich presadzovať v súlade so zákonom

5

1. Komunálna samospráva ako kľúč k demokracii

Aktuální stav implementace/problémy

1. Nedostatok možností miestnej samosprávy
Súčasná závislosť obcí a regiónov od smerníc EÚ, federálnych a štátnych smerníc neprospieva miestnym rozhodnutiam. Výsledkom sú obmedzenia, straty a obavy zo straty, blokovanie rozpočtu, ale aj s tým spojený odpor a migrácia voličov. Právna a finančná (akčná) pôsobnosť obcí sa musí rozširovať a následne nimi využívať.

6

1. Komunálna samospráva ako kľúč k demokracii

2. Závislosí od dotácií

Nedostatočné finančné vybavenie obcí vedie k nebezpečnej závislosti od dotácií. Medzi negatívne účinky patria napríklad návrhy na žiadosti konzultantov, ktoré sú závislé od politiky (ktorú federálna a štátna vláda používajú ako "zlatú uzdu") mimo skutočných potrieb, ale aj nedostatočné zohľadnenie nákladov dôsledkov a roztrieštenej štruktúry projektu.

7

1. Komunálna samospráva ako kľúč k demokracii

3. Pochopenie nákladov a investícií

Bohužiaľ, v Nemecku, najmä na úrovni federálnej a spolkových krajín, pretrváva mylná predstava, že výdavky na infraštruktúru, vzdelávanie, zdravotníctvo, kultúru a ďalšie základné funkcie sú len nákladmi, hoci z hľadiska účinku ide o investíciu do súčasnosti a najmä do budúcnosti.

8

1. Komunálna samospráva ako kľúč k demokracii

Transcendentné tézy

Mestá a obce potrebujú renesanciu miestnej samosprávy tvárou v tvár nadmernému množstvu byrokracie a rastúcej štandardizácii komunálnych úloh štátom - ako nový začiatok živej základnej demokracie v Nemecku a celej EÚ.

Mestá a obce nechcú a nemali by byť diktované "zhora" zákonodarcami a vládou, čo dnes moderná samospráva znamená, ale samostatne definovať (mali by byť schopné definovať), ako môže byť ich komunálna úloha nanovo plnená a čo znamená samospráva v kontexte aktuálnych udalostí a výziev.

9

1. Komunálna samospráva ako kľúč k demokracii

Podmienky pre oživenie samosprávy

Téza 1

Tak málo štátu, ako je potrebné, čo najviac samosprávy

Hlavným cieľom je posilnenie miestnej samosprávy. Keď sa darí miestu bydliska, prosperujú aj ľudia v tejto oblasti. Efektívna samospráva si vyžaduje ďalšiu modernizáciu administratívy.

10

1. Komunálna samospráva ako kľúč k demokracii

Jednotlivá obec by mala byť "funkčným, v podstate samosprávnym celkom" a mala by byť schopná spolupracovať s okolitými obcami v medzirezortných partnerstvách a koncepciách regionálneho rozvoja, ktoré sú zrozumiteľné pre občanov, bez byrokratických regulácií. Musí sa zabezpečiť kompatibilita medzi miestnymi a regionálnymi jednotkami.

11

1. Komunálna samospráva ako kľúč k demokracii

Podmienky pre oživenie samosprávy

Téza 2

Princip "blízkosti", regionální přidané hodnoty a péče o existenci

Každé miesto, každá oblasť má svoje vlastné charakteristiky a výhody, ktoré treba hľadať, prezentované ako "výhoda polohy" a využívané.

Komunálne zákazky by sa mali zadávať viac "na miestnej úrovni".

12

1. Komunálna samospráva ako kľúč k demokracii

Regionálne výrobky by sa mali viac prezentovať, propagovať a používať.

Podpora hospodárstva je viac než len politika osídľovania. V centre pozornosti (vrátane podpory zo strany federálnej vlády a vlád jednotlivých štátov) by malo byť zachovanie existujúcich spoločností a regionálnych reťazcov s pridanou hodnotou. To môže viesť k tomu, že vzťah medzi výrobcom a spotrebiteľom nezostane len dodávateľským vzťahom, ale skutočné partnerstvo sa vytvorí prostredníctvom zásady "miestnej dodávky".

13

1. Komunálna samospráva ako kľúč k demokracii

Podmienky pre oživenie samosprávy

Téza 3

Dostatočné finančné vybavenie obcí

Sebaurčenie sa dá dosiahnuť len so solídnymi financiami. Primerané finančné zdroje obcí sú predpokladom pre fungujúce životné prostredie občanov, rodín, firiem a združení a pre realizáciu základného princípu, ktorý je v Nemecku garantovaný ústavným zákonom, že obce môžu na svojom území regulovať všetky záležitosti miestnej komunity na vlastnú zodpovednosť.

14

1. Komunálna samospráva ako kľúč k demokracii

Spolkové a krajinské vlády môžu určovať len povinné úlohy pre obce, ktoré sú nimi aj kontrafinancované (princíp konektivity). Politika financovania musí byť jasne formulovaná, prioritizovaná a zameraná na témy. Musí vytvárať stimuly pre rozvoj a nie vytvárať návyky a efekty mŕtvej váhy.

15

1. Komunálna samospráva ako kľúč k demokracii

Financovanie obcí v Sasku treba zásadne preorganizovať. Okresom, mestám a obciam musí v budúcnosti zostať podstatne väčší podiel na výnose daní a príjmov – obce musia byť schopné plniť si svoje povinnosti bez straty akcieschopnosti. Krátkodobé opatrenia alebo „záchranné balíčky" sú nesprávnym prístupom, namiesto toho je potrebné reorganizovať finančné vyrovnanie samosprávy.

16

2. Prístupy v Sasku – Vízie miestnej samosprávy

Štartovací bod

Mestá a obce v Slobodnom štáte Sasko požadovali v júni 2023 nový štart pre miestnu samosprávu a zákon o miestnej slobode - súťaž, zodpovednosť, sloboda, kreativita a dôvera štátu namiesto štátneho ochromujúceho nadregulovania a "zlaté uzdy" štátnych podporných programov alebo štátnych záchranných balíčkov.

17

2. Prístupy v Sasku – Vízie miestnej samosprávy

Ide o návrat k slobodám na začiatku 90. rokov, k elánu a kreativite, ktoré viedli až do začiatku 21. storočia k obrovskému skoku vpred – s miestnou samosprávou ako pilierom živej, angažovanej, sociálnej a demokratickej spoločnosti.

- Ako má byť „komunála sloboda" novo definovaná a uplatňovaná v praxi?
- Ako by mohol vyzerať rozdelenie úloh medzi miestnymi úrovňami (demografický vývoj)?
- Kde je naliehavo potrebné odbúranie zbytočných štandardov?

18

2. Prístupy v Sasku – Vízie miestnej samosprávy

- Ktoré prostriedky z odbornej podpory je možné zahrnúť do rozpočtu a zjednodušiť?
- Ako môžu obce opäť vyhovieť svojej samospráve v súvislosti s tarifnými dohodami as aktuálne de facto nadradeným vývojom miezd?
- Aký vplyv má digitalizácia na pochopenie modernej samosprávy? Je rozumné zabezpečovať centrálne financovanie pre digitálne zjednotenie softvérových aplikácií?
- Ako možno požadovať a vykonať ústavne zaručený princíp konexitety?

19

2. Prístupy v Sasku – Vízie miestnej samosprávy

Stav priebehu prieskumov

„Komunálna samospráva" a

„Očakávania SSG od väčšiny vlády 8. Saského krajinského snemu"

20

A. Vízie miestnej samosprávy

Príležitosť a prevedenie

- Prejav prezidenta o posilnení miestnej samosprávy na členskej schôdzi SSG dňa 29. júna 2023
- Konkrétne otázky schválené od krajinským predsedníctvom 8. decembra 2023
- Pod názvom „Vaše názory sú žiadané! Saské mestá a obce sa vyjadrujú k otázkam miestnej samosprávy" bol prieskum vykonaný od 20. decembra 2023 do 31. januára 2024
- Od 20. decembra 2023 do 31. januára 2024 sa zúčastnilo prieskumu 176 zo celkových 416 členov SSG (približne 42 percent členov SSG).

21

A. Vízie miestnej samosprávy

Vjsledky prieskumu

→ Jednotný názor

- Takmer 88 percent účastníkov prieskumu by uvítalo, keby boli IT špecialistické aplikácie v budúcnosti poskytované, prevádzkované a financované centrálne.
- Zmeny územia obcí (zlúčenie a začlenenie obcí) by mali prebiehať výhradne dobrovoľne. Za túto myšlienku sa zasadzuje takmer 85 percent účastníkov prieskumu.

22

A. Vízie miestnej samosprávy

- Takmer 80 percent účastníkov prieskumu vo svojej úlohe vedúceho pracovníka správy odmieta politickú myšlienku na federálnej úrovni, ktorá by zamestnancom vo verejnej službe poskytla právo na prácu z domu prostredníctvom federálneho zákona.

- Z hľadiska 77 percent účastníkov prieskumu potrebujú obce viac priestoru pri správe pracovných miest, ak je rozpočet s plánom pracovných miest už schválený..

23

A. Vízie miestnej samosprávy

→ Výsledky prieskumu

- 48,9 percenta účastníkov prieskumu považuje tzv. „klimamilión", ktorý spustil saský krajinský parlament v roku 2023, za užitočný alebo do istej miery užitočný. 48,9 percenta účastníkov prieskumu považuje za neužitočný alebo menej zmysluplný.
- Tesná väčšina účastníkov prieskumu, a to 51,7 percenta, podporuje budúcu jednotnú zodpovednosť Slobodného štátu Sasko za základné školy a horty ako strediská (po)školskej starostlivosti, pričom zodpovednosť za horty by prešla na Slobodný štát. 28,4 percenta to odmieta, 15,3 percenta by radšej videlo jednotnú zodpovednosť za základné školy a školské kluby pri obciach.

24

A. Vízie miestnej samosprávy - Katalóg otázok

Otázka 2

Malo by byť komunálne právo (najmä obecný poriadok) redukované na stanovovanie rámec podmienok a daná právomoc mestám a obciam na vypracovanie detailov?

	Antwort
	ja
	nein

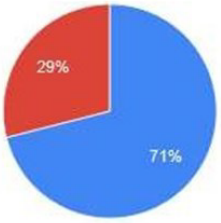

25

A. Vízie miestnej samosprávy - Katalóg otázok

Otázka 5

Mali by byť v budúcnosti IT špecialistické aplikácie poskytované, prevádzkované a financované centrálne?

	Antwort
	ja
	nein
	weiß nicht

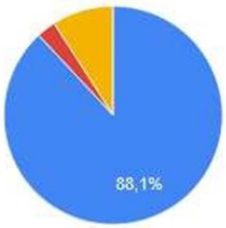

26

A. Vízie miestnej samosprávy - Katalóg otázok

Otázka 6

Ako hodnotíte „klimatický milión" spustený saským krajinským parlamentom v roku 2023, z ktorého môžu samostatné mestá a mestá a obce patriace do okresu získať prostriedky na základe žiadosti na okres (vo výške celkom 1 milión eur na okres)?

	Antwort
	sinnvoll
	eher sinnvoll
	weniger sinnvoll
	nicht sinnvoll
	weiß nicht

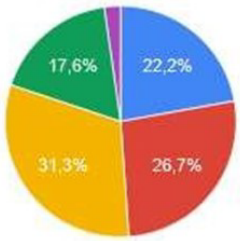

27

A. Vízie miestnej samosprávy - Katalóg otázok

Otázka 7

Súhlasili by ste s tým, keby vzhľadom na spoločenské výzvy by boli určité nové úlohy prenesené na mestá a obce ako povinnostné úlohy?

	Antwort
	ja, neue Pflichtaufgabe denkbar beim Klimaschutz
	ja, neue Pflichtaufgabe denkbar bei der Integration von Migranten
	ja, neue Pflichtaufgabe denkbar zur Kultur
	ja, neue Pflichtaufgabe denkbar zum Sport
	nein
	weiß nicht

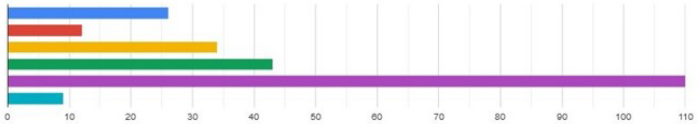

28

A. Vízie miestnej samosprávy - Katalóg otázok

Predslov:

V súčasnosti je komunálna cestná výstavba podporovaná komunálnymi cestnými paušálmi (§ 20a SächsFAG, 60 miliónov eur) a komunálnymi rozpočtami na cestnú výstavbu (§ 20b SächsFAG, 115 miliónov eur). Zlúčením by vzniklo finančný objem najmenej 175 miliónov eur, navýšenie nad túto sumu by bolo predstaviteľné v rámci dynamizácie hmotnosti FAG. Pri skutočnom paušáli pre každú jednotlivú obec by však museli byť prostriedky sporené na väčšie projekty po niekoľko rokov. Teraz zavedené riešenie s krajským rozpočtom by zase bolo pri výrazne väčšej finančnej hmotnosti ešte atraktívnejšie a flexibilnejšie.

29

A. Vízie miestnej samosprávy - Katalóg otázok

Otázka 9

Mali by byť v budúcnosti zlúčené komunálne cestné paušály a komunálne rozpočty na cestnú výstavbu?

	Antwort
	ja, in eine große Straßenbaupauschale (Direktauszahlung an jede Kommune) oder
	ja, in größere Kreisbudgets
	nein

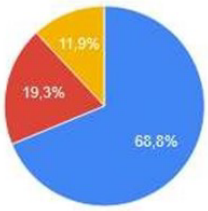

30

A. Vízie miestnej samosprávy - Katalóg otázok

Predslov:

Horty ako zariadenia pre starostlivosť o deti vo veku školského vzdelávania, ktoré spadajú do zodpovednosti miest a obcí, sú v súčasnosti prevádzkované buď vo verejnom sektore, alebo prostredníctvom neziskových organizácií poskytujúcich služby v oblasti detskej starostlivosti. Rôzna zodpovednosť za vzdelávanie na základných školách (zabezpečovaného Slobodným štátom s učiteľským zborom) a starostlivosť o deti v hortoch (ktorú má mesto alebo obec s vlastnými zamestnancami alebo prostredníctvom neziskového poskytovateľa) je v praxi často považovaná za prekážku pre celodenné vzdelávanie.

31

A. Vízie miestnej samosprávy - Katalóg otázok

Otázka 19

Mali by byť základné školy a horty v budúcnosti zodpovedné jednotne?

	Antwort
	ja , einheitlich durch den Freistaat (Verantwortung für Hort geht auf den Freistaat über, ggf. auch unter Einbeziehung freier Träger) oder
	ja, einheitlich durch die Kommune (Verantwortung für Lehrpersonal an Grundschulen geht auf Kommunen über)
	nein
	weiß nicht

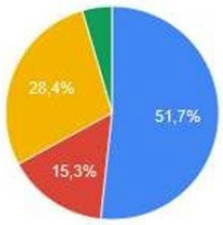

32

B. Očakávania SSG od väčšiny vlády 8. Saského krajinského snemu

- Textový návrh (korešpondencia z 11. septembra 2023)
- Spätná väzba z okresných združení do 19. januára 2024 s mnohými návrhmi na zmeny a doplnenia
- Štruktúra (pracovná verzia)
  - Nový štart miestnej samosprávy prostredníctvom zákona o miestnej slobode
  - Posilnenie ekonomického postavenia Saského
  - Udržateľné zlepšenie mobility v mestách aj na vidieku
  - Jednotná digitalizácia

33

B. Očakávania SSG od väčšiny vlády 8. Saského krajinského snemu

- Prisťahovalectvo kvalifikovaných pracovníkov a úspešná integrácia
- Podpora a povolenie miestnych inteligentných riešení v energetickom sektore
- Udržateľné zlepšenie finančného zabezpečenia obcí
- Udržanie Slobodného štátu Sasko ako lídra v oblasti vzdelávania
- Ochrana životného prostredia a prispôsobenie infraštruktúry
- Zaistenie budúcnosti sociálnych dávok a štruktúr
- Zvýšenie atraktivity verejných zamestnávateľov
- Sociálne bývanie
- Bezpečnosť / Katastrofická ochrana
- Zlepšenie vonkajšieho vnímania

34

3. Závery

- Najdôležitejšou úlohou každého štátu je poskytovanie základných služieb. Ak sú tieto služby poskytované v hlavných oblastiach ako starostlivosť o deti, vzdelávanie, zdravotníctvo, infraštruktúra, mobility a bezpečnosť pre všetkých občanov, podnecuje to pocit nového začiatku, aktivity a súdržnosti u obyvateľov i firiem. To posilňuje demokraciu a účinne pôsobí proti vzniku sociálnych konfliktov a polarizácii spoločnosti.
- Cielené zapojenie všetkých občanov do spoločenského vývoja sa darí prostredníctvom strategického plánovania miest a regiónov, dobrej vzdelávacej politiky a podpornej sociálnej práce.

35

3. Závery

- Dostatočné finančné zabezpečenie obcí je základným predpokladom pre fungujúce životné prostredie pre občanov, rodiny, firmy a spolky a pre vykonávanie základného princípu, že mestá a obce môžu v samospráve riešiť všetky záležitosti spoločenstva.

- Aktéri, ako sú starostovia a primátori, okresní hajtmani ako aj manažéri regiónov a sieťových miest a tzv. Smart Cities, potrebujú podporu, nielen finančnú, ale aj prostredníctvom ponuky možností pre dlhodobú výmenu skúseností a praxí a pre praktické ďalšie vzdelávanie.

36

3. Závery

- **Je naliehavo nutné založiť (stredo-) európsku sieť a nové myšlienkové laboratórium („Think-tank") pre komunálnu samosprávu a celoživotné učenie pre starostov, tvorcov a rozhodovateľov.**

37

Bischofswerda
Schiebock. Oberlausitz. Läuft.

Ďakujem Vám veľmi pekne za pozornosť!

www.bischofswerda.de

Vízie rozvoja miest a obcí

Prezentácie – 2. časť

INOVÁCIE – motor rozvoja miest a obcí

Ing. Vlastimil Kocian – Inovačné centrum Žilinského samosprávneho kraja, mesta Žilina a Žilinskej univerzity v Žiline (INOVIA)

INOVÁCIE – motor rozvoja miest a obcí

Ružomberok 9.5.2024

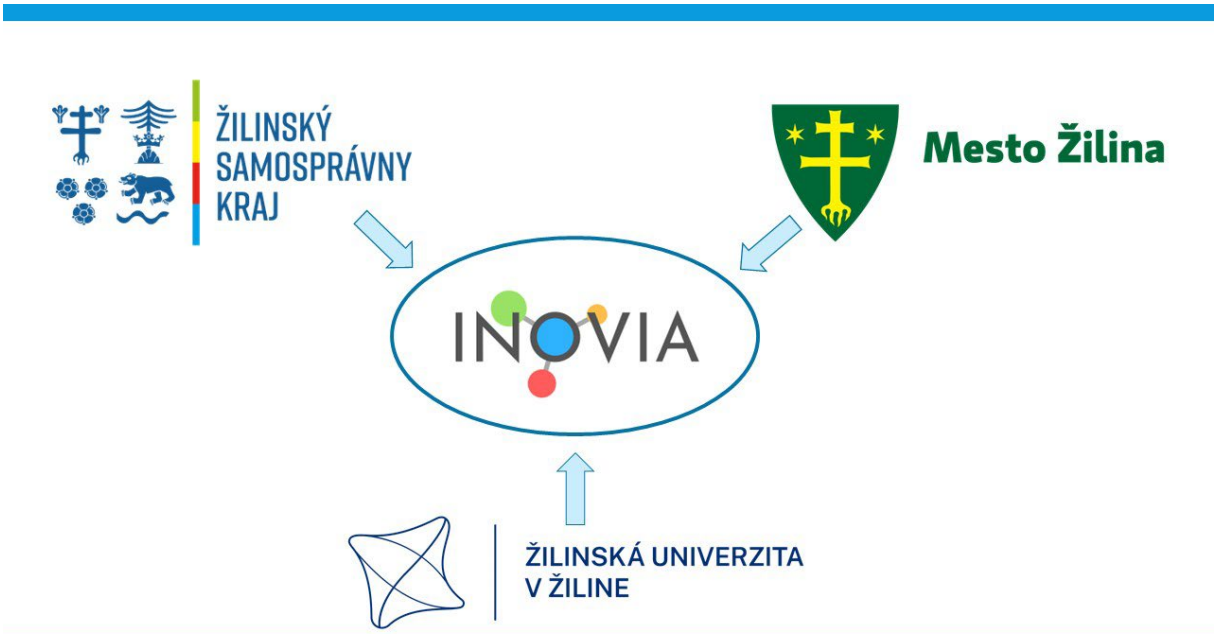

ČO JE TO INOVÁCIA?

- innovare (lat.) – obnovovať
- Invencia + implementácia

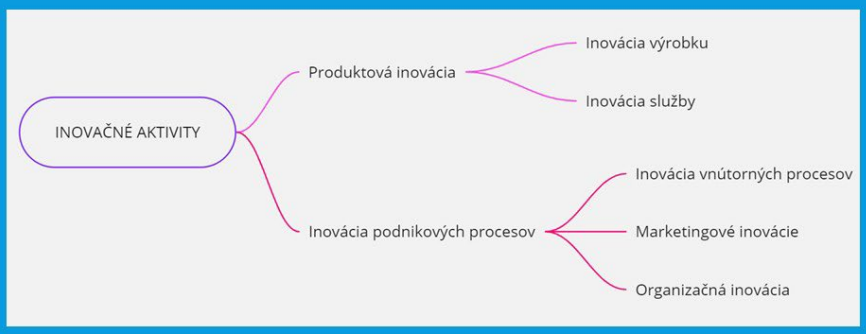

HORIZONTY INOVÁCIÍ

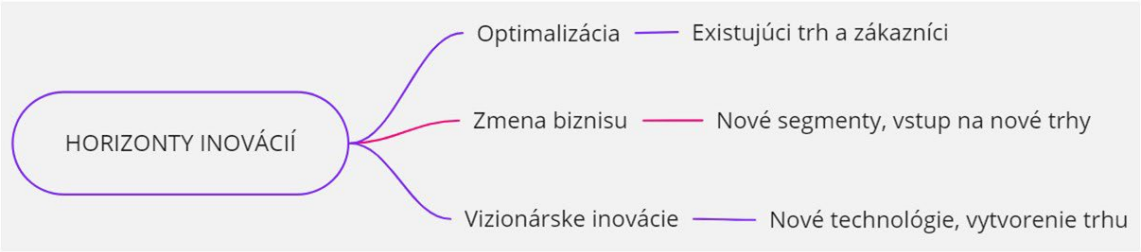

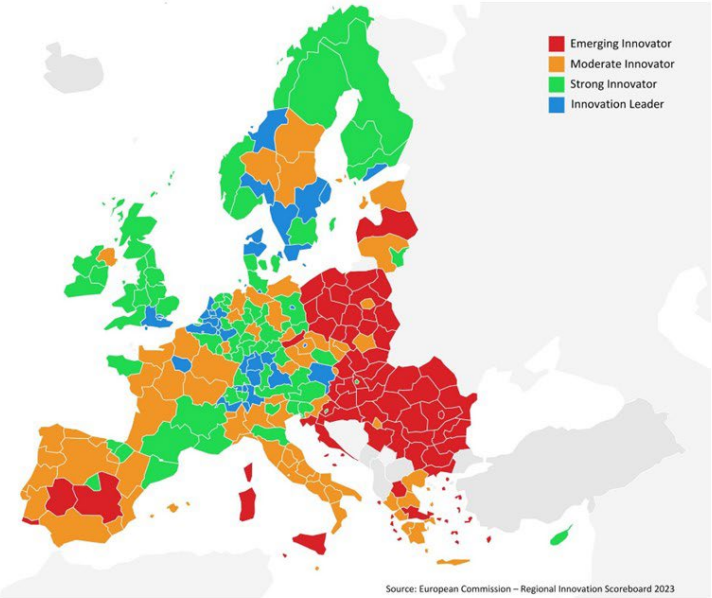

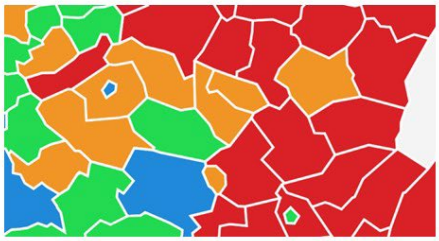

- Kodaň
- Mníchov
- Tampere
- Brno
- Ostrava

TECHNOLOGY INDUSTRY

The turnover of the technology industry showed positive development in the Tampere Region region throughout the year 2022 and from January to June 2023. The major units of Tampere Region's technology industry are in the machinery and equipment sector, where demand was strong in 2022.

€8,411 MILLION
Turnover 2022

15.4 %
Turnover change

€5,205 MILLION
Export 2022

17 %
Export change

958
Establishments 2022

14.1 %
Turnover change in the 1st half of 2023

Turnover trend comparison 2015=100

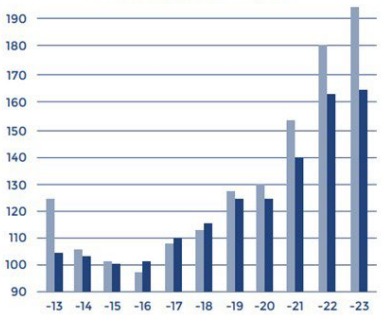

EXAMPLE COMPANIES IN THE INDUSTRY:

SANDVIK MINING AND CONSTRUCTION • METSO OUTOTEC FINLAND • NOKIA SOLUTIONS AND NETWORKS • AGCO POWER • VALMET TECHNOLOGIES • CARGOTEC FINLAND

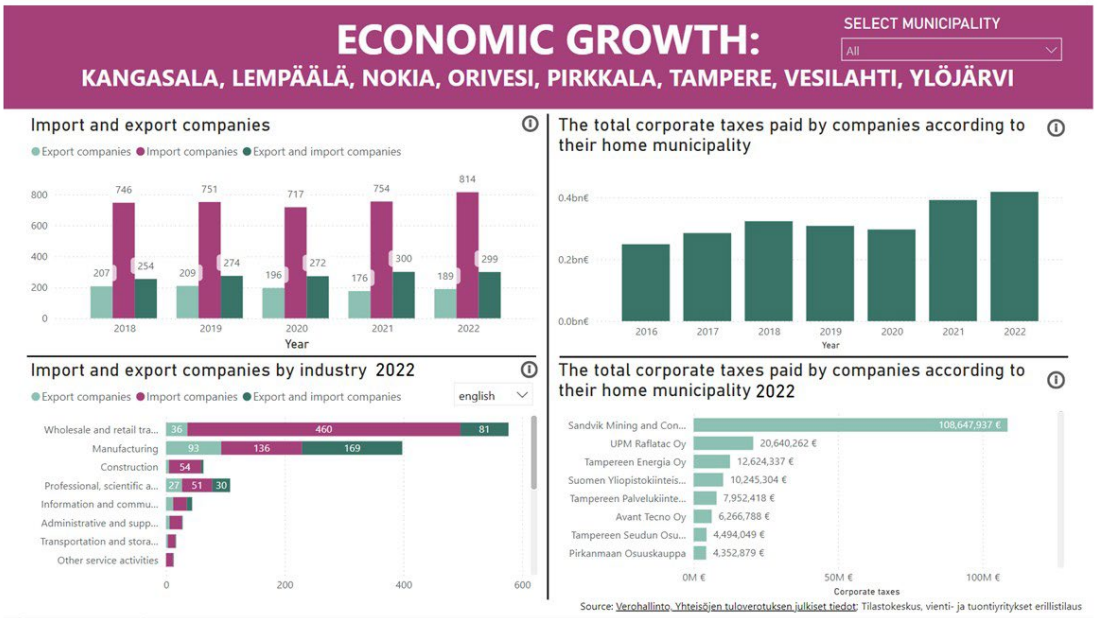
ECONOMIC GROWTH:
KANGASALA, LEMPÄÄLÄ, NOKIA, ORIVESI, PIRKKALA, TAMPERE, VESILAHTI, YLÖJÄRVI
SELECT MUNICIPALITY
All
Import and export companies
Export companies Import companies Export and import companies
800
600
400
200
0
746 751 717 754 814
207 209 196 176 189
254 274 272 300 299
2018 2019 2020 2021 2022
Year
The total corporate taxes paid by companies according to their home municipality
0.4bn€
0.2bn€
0.0bn€
2016 2017 2018 2019 2020 2021 2022
Year
Import and export companies by industry 2022
Export companies Import companies Export and import companies
english
Wholesale and retail tra... 36 460 81
Manufacturing 93 136 169
Construction 54
Professional, scientific a... 27 51 30
Information and commu...
Administrative and supp...
Transportation and stora...
Other service activities
0 200 400 600
The total corporate taxes paid by companies according to their home municipality 2022
Sandvik Mining and Con... 108,647,937 €
UPM Raflatac Oy 20,640,262 €
Tampereen Energia Oy 12,624,337 €
Suomen Yliopistokiinteis... 10,245,304 €
Tampereen Palvelukiinte... 7,952,418 €
Avant Tecno Oy 6,266,788 €
Tampereen Seudun Osu... 4,494,049 €
Pirkanmaan Osuuskauppa 4,352,879 €
0M € 50M € 100M €
Corporate taxes
Source: Verohallinto, Yhteisöjen tuloverotuksen julkiset tiedot; Tilastokeskus, vienti- ja tuontiyritykset erillistilaus

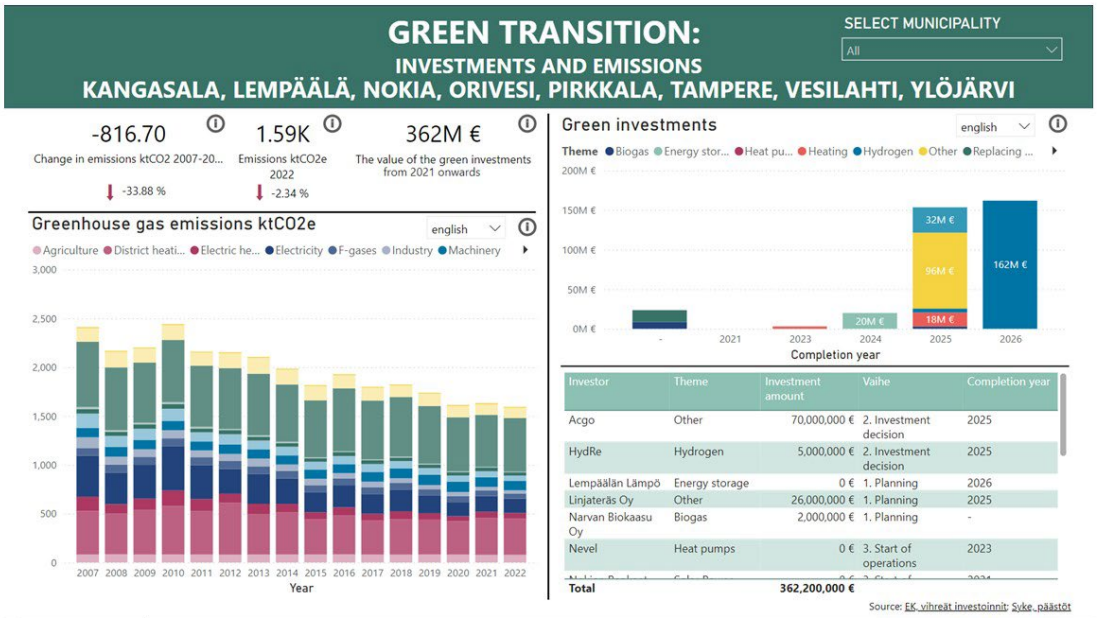
GREEN TRANSITION:
INVESTMENTS AND EMISSIONS
KANGASALA, LEMPÄÄLÄ, NOKIA, ORIVESI, PIRKKALA, TAMPERE, VESILAHTI, YLÖJÄRVI
SELECT MUNICIPALITY
All
-816.70
Change in emissions ktCO2 2007-20...
-33.88 %
1.59K
Emissions ktCO2e 2022
-2.34 %
362M €
The value of the green investments from 2021 onwards
Greenhouse gas emissions ktCO2e
english
Agriculture District heati... Electric he... Electricity F-gases Industry Machinery
3,000
2,500
2,000
1,500
1,000
500
0
2007 2008 2009 2010 2011 2012 2013 2014 2015 2016 2017 2018 2019 2020 2021 2022
Year
Green investments
english
Theme Biogas Energy stor... Heat pu... Heating Hydrogen Other Replacing ...
200M €
150M €
100M €
50M €
0M €
32M €
96M €
18M €
20M €
162M €
- 2021 2023 2024 2025 2026
Completion year
Investor | Theme | Investment amount | Vaihe | Completion year
Acgo | Other | 70,000,000 € | 2. Investment decision | 2025
HydRe | Hydrogen | 5,000,000 € | 2. Investment decision | 2025
Lempäälän Lämpö | Energy storage | 0 € | 1. Planning | 2026
Linjateräs Oy | Other | 26,000,000 € | 1. Planning | 2025
Narvan Biokaasu Oy | Biogas | 2,000,000 € | 1. Planning | -
Nevel | Heat pumps | 0 € | 3. Start of operations | 2023
Total | 362,200,000 €
Source: EK, vihreät investoinnit; Syke, päästöt

BUDUJEME INOVAČNÝ EKOSYSTÉM

Rast firiem
INOVIA / ponuka služieb

BIZNIS ACADEMY #3
Téma
Procesné riadenie v praxi
Hosť podujatia ...
26. MAREC 2024
9:00 - 11:00
online
INOVIA
Pomáhame podnikavým ľuďom zlepšovať svet.
LEKTOR
Soňa
Ondrejková

Festival Inovácií

Inovácie Žilinského kraja

BUDUJEME INOVAČNÝ EKOSYSTÉM

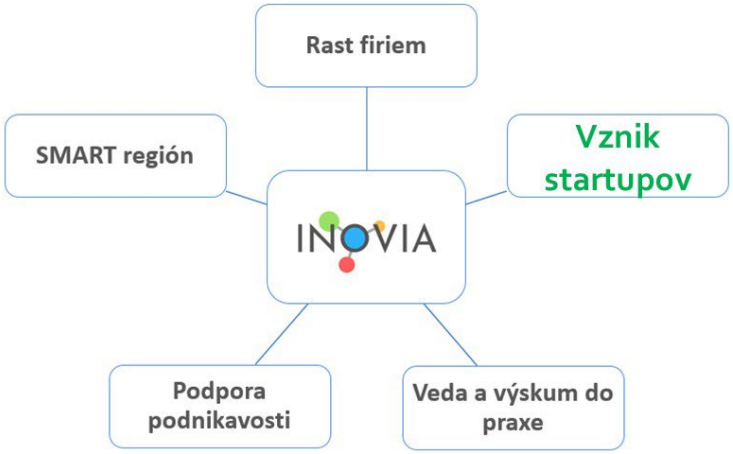

Startup Weekend

Startup Workshops

Startup Forum

CEE startup network

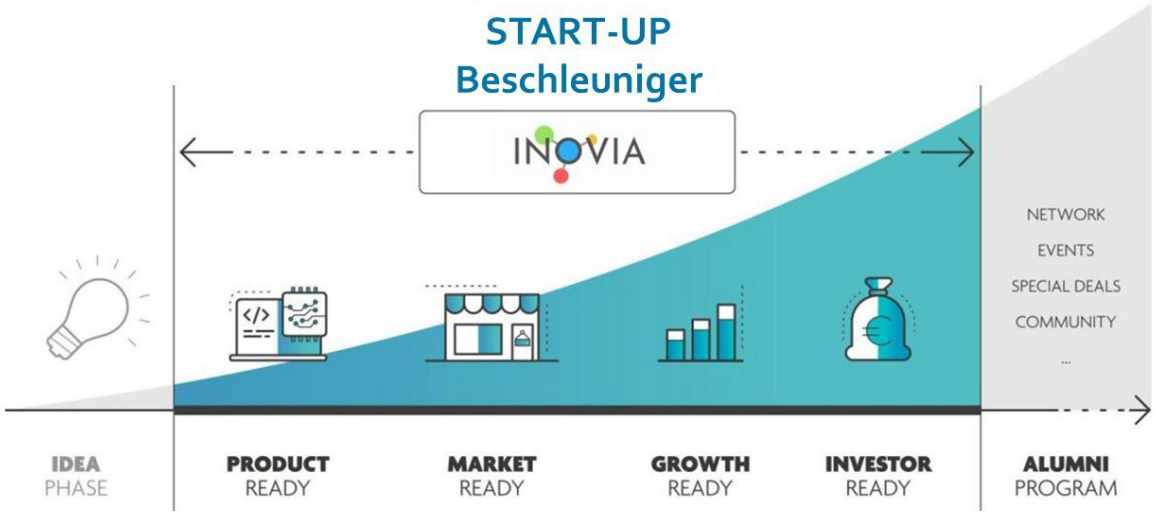

AT CRYSTALS

bezmaklérov

iT COURSES

Repetito

Umevia™
Book Artists for your events!

CloseRocket

archee

SPEARhydro

BUDUJEME INOVAČNÝ EKOSYSTÉM

STREDOŠKOLSKÝ PODNIKATEĽSKÝ ZÁMER

Povolanie podnikateľ

BUDUJEME INOVAČNÝ EKOSYSTÉM

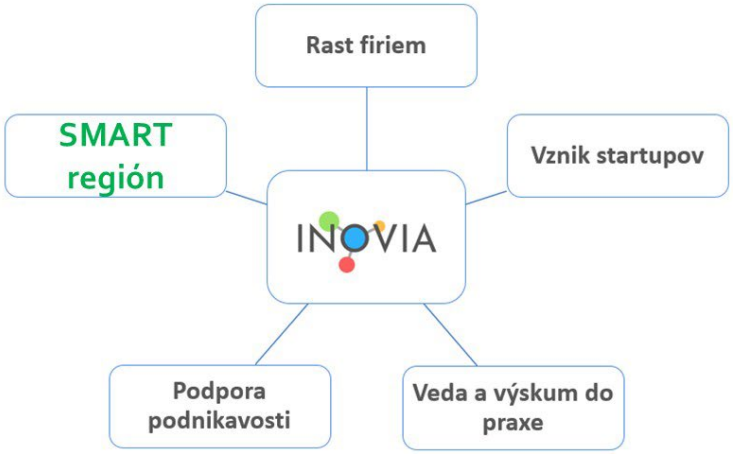

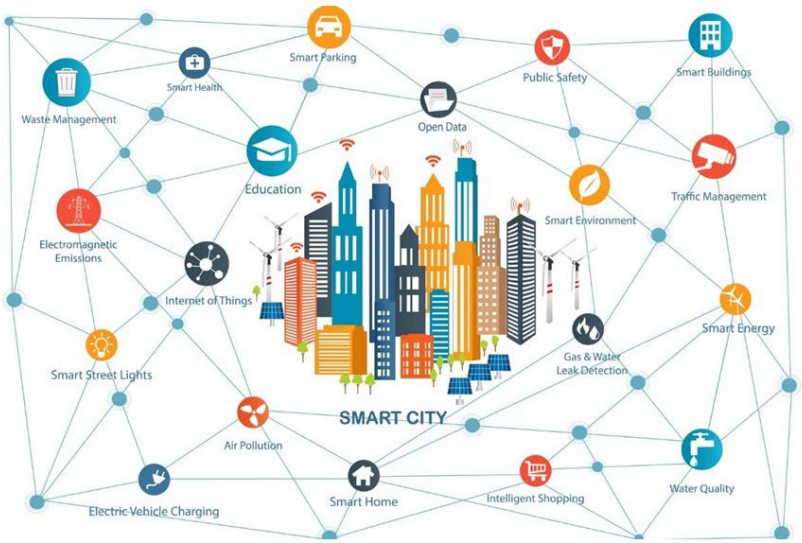

INOVIA pre SAMOSPRÁVY

- ServiceDesk
- Energetické spoločenstvo
- KRIT
- Modrozelené opatrenia
- Parkovacia politika
- CLIMAAX

Govern:yo

Online dotačný systém

Online dotačný systém zjednoduší a **zefektívni administratívu, znižuje časovú náročnosť, znižuje chybovosť** a umožňuje **priebežnú kontrolu** oprávnených výdavkov v reálnom čase.

Systém na management dotácii vhodný pre samosprávu, verejné inštitúcie, športové zväzy a iné subjekty poskytujúce dotácie.

- Elektronický management dotácií
- Dátová analytika a exporty
- Automatizácia procesov
  - Hodnotenie žiadostí / kritérií
  - Generovanie zmlúv
  - Záverečné správy
  - Centralizovaná komunikácia
- Komplexné online vyúčtovanie dotácií
- Kontrola vyúčtovania priebežne v reálnom čase
- Štruktúra oprávnených výdavkov
- Podpis Kvalifikovaným elektronickým podpisom
- Odbornosť a konzultácie

Aktuálne v: **Žilinský samosprávny kraj, Košice, Martin, Ružomberok, Dolný Kubín, Senec, Trstená,**

Govern:yo

Digitálna karta občana

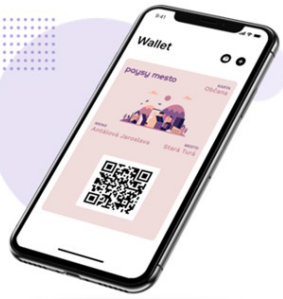

Príležitosť ako motivovať občanov **prihlásiť sa k trvalému pobytu** v meste pomocou užitočných benefitov

- Občan má **všetky informácie** o službách a dani v meste „**pod jednou strechou"**
- **Prepojiteľnosť** s existujúcimi systémami a službami v meste, napr. **Korwin -** IS pre mestá a obce
- **Komunikačný kanál** s možnosťou zasielania **cielených notifikácii** – oznamy, gratulácie, ankety atď.
- Ďalšie využiteľné **prepojenia so službami**, ktoré poskytujete **vo vašom meste**:
  - prepojenie **na parkovanie, výber daní a poplatkov**, zber komunálneho odpadu
  - **rezervačný systém** pre športoviská a kultúrne strediská, služby na úrade
  - **predaj vstupeniek** na mestské podujatia, kino, divadlo, miesta na jarmoky, trhy
- **Personalizovaný identifikátor občana** s unikátnym QR kódom
- **Apple wallet / Google wallet a jednoduchá distribúcia** (email, SMS, QR kód, registrácia)

BUDUJEME INOVAČNÝ EKOSYSTÉM

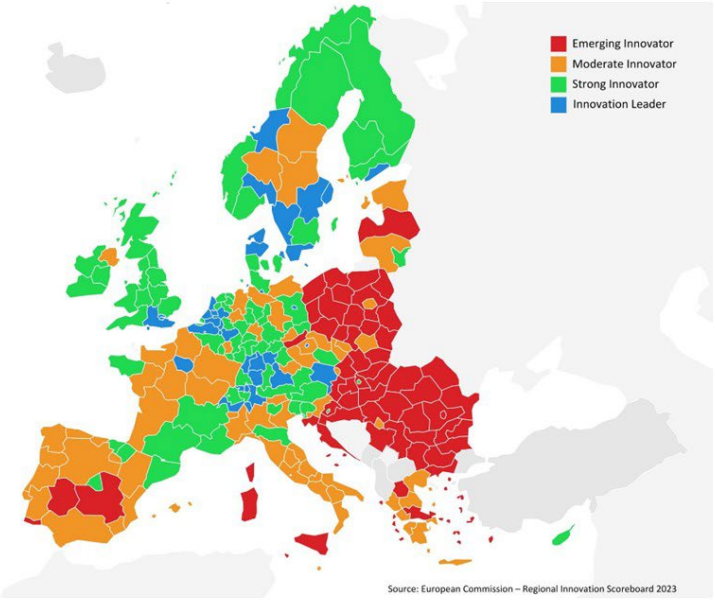

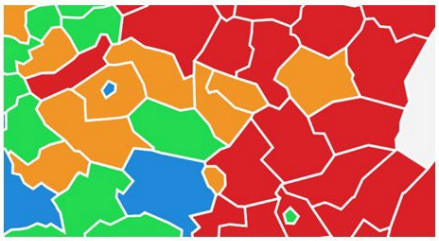

ČO JE POTREBNÉ?

- Growth mindset – firmy aj verejný sektor
- Dáta ako podklad pre rozhodovanie
- Pro-aktívna samospráva – debyrokratizácia, strategické projekty
- Konsenzus a spolupráca
- Funkčná infraštruktúra
- Od rastu k udržateľnosti (environmentálnej aj sociálnej)
- Podporný ekosystém (know-how, financie)
- Orchestrátor regionálneho ekosystému (decentralizácia)

Pomáhame podnikavým ľuďom zlepšovať svet.

INOVIA

Vlastimil KOCIÁN

Praktické aspekty sociálno-zdravotnej starostlivosti

doc. PhDr. Irena Kamanová, PhD., MPH. – Katolícka univerzita v Ružomberku (KU)

Praktické aspekty sociálno-zdravotnej starostlivosti

Irena Kamanová
Katedra sociálnej práce PF KU v Ružomberku
9.5.2024

Sociálna ochrana

Súbor všetkých nástrojov, ktorými sa zabezpečujú zámery sociálnej ochrany:

- riešenie nepriaznivých životných situácií, vedúcich k ekonomickej alebo sociálnej núdzi, ktoré občania nie sú schopní riešiť vlastnými silami alebo silami svojej rodiny.

Sociálne zabezpečenie je:

- Súbor právnych, finančných a organizačných nástrojov a opatrení, ktorých cieľom je kompenzovať n e p r i a z n i v é finančné a sociálne dôsledky uznaných sociálnych udalostí, alebo im predchádzať,

Sociálne udalosti

- riziko, ktoré je spoločensky uznané za závažné a vyžadujúce si spoločenskú ochranu, pretože postihnutý objekt nie je schopný jeho dôsledky odvrátiť.
- životné situácie, ktoré sú verejnoprávne uznané a je s nimi spojené sociálne opatrenie v prospech postihnutého.
- Súvisia:
  - so zdravotným stavom,
  - s rodinou,
  - s nezamestnanosťou,
  - s vekom,
  - s núdzou,
  - s dezintegráciou.

Sociálne poistenie, nárokový a príspevkový

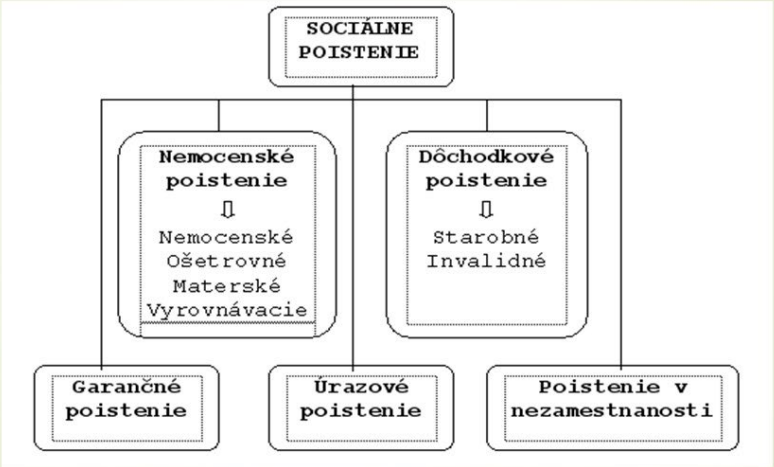

Štátna sociálna podpora

nárokový a nepríspevkový

- Finančná podpora jednotlivcom a najmä rodinám v špecifických životných situáciách, na ktoré sa nie je možné pripraviť.
- Postavená na univerzálnom občianskom princípe a nie je viazaná na odvody príspevkov z pracovného príjmu.
- Dávky a príspevky súvisiace s narodením, materstvom, rodičovstvom, a smrťou
- príspevok na pohreb 79,77 eur.

Sociálna pomoc

nenárokový a nepríspevkový

- Pomoc poskytovaná občanom v stave núdze (hmotná, sociálna) k uspokojovaniu ich potrieb v nevyhnutnom či primeranom rozsahu.
- Štát pomáha tým, ktorí to preukázateľne potrebujú a nedokážu danú situáciu vlastnými silami prekonať.
- Formy SP: poradenstvo, prevencia, **sociálne služby, kompenzácie ŤZP**, dávky v hmotnej núdzi, sociálno-právna ochrana a sociálna kuratela

Komunálna sociálna politika

- Poloha vyplýva z jej postavenia vo vzťahu k politikám rozličných úrovní – nadnárodná, národná, regionálna, miestna, komunitná.
- reflektuje druhovosť politiky (hospodárska, sociálna, vzdelávacia, environmentálna, zdravotná) vykonávanej na jednotlivých úrovniach
- Strategické dokumenty, plány, stratégie, koncepcie
  - *Programové vyhlásenie vlády 2021-2024,*
  - *Národné priority rozvoja sociálnych služieb do roku 2030,*
  - *Koncepcia rozvoja sociálnych služieb,*
  - *PHSR, Územné plány,*
  - *Komunitné plány obce/Mesta.*

Sociálno-zdravotná starostlivosť

- Prešla viacerými zmenami v legislatívnych normách.
- Od starostlivosti - k pomoci - k individuálnym potrebám.
- Zvyšuje sa podiel občanov, ktorí potrebujú dlhodobú starostlivosť, paliatívnu starostlivosť.
- Snaha o nastavenie od roku 2009, napr. zákon o sociálnych službách a zákon o kompenzáciách ťažkého zdravotného postihnutia.

Stratégia dlhodobej starostlivosti
výzvy a problémy

- 1. Absencia funkčného prepojenia sociálnej a zdravotnej starostlivosti
- 2. Nejednotné a nesystémové posudzovanie zdravotného postihnutia a potreby dlhodobej starostlivosti.
- 3. Nedostatok služieb dlhodobej, následnej a paliatívnej starostlivosti, najmä služieb komunitného typu.
- 4. Neefektívny spôsob financovania.
- 5. Nefunkčný systém dohľadu nad sociálnou starostlivosťou, vrátane starostlivosti v domácom prostredí.
- 6. Absencia pripravenosti DOS, ZSS na potreby izolácie pacienta / klienta.
- 7. Nedodatočná úroveň aplikácie a implementácie telemedicíny a teleošetrovateľstva.
- 8. Absencia právnej úpravy inštitútu predchádzajúceho priania, vrátane oblasti dlhodobej starostlivosti.
- 9. Absencia cesty a manažmentu pacienta po ukončení hospitalizácie na akútnych lôžkach.

Opatrenia stratégie dlhodobej starostlivosti v SR

- Reformy:
  - 1. Reforma integrácie a financovania zdravotnej a sociálnej starostlivosti.
  - 2. Reforma posudkovej činnosti.
  - 3. Rozšírenie a obnova kapacít následnej, dlhodobej a paliatívnej starostlivosti s ohľadom na potreby a preferencie dotknutej populácie.
  - 4. Reforma dohľadu nad sociálnou starostlivosťou.

Opatrenia stratégie dlhodobej starostlivosti v SR

- Investície:
  - 1. Rozšírenie kapacít komunitnej starostlivosti.
  - 2. Rozšírenie a obnova kapacít následnej a ošetrovateľskej starostlivosti.
  - 3. Rozšírenie a obnova kapacít paliatívnej starostlivosti.
  - 4. Vybudovanie infraštruktúry pre zabezpečovanie dohľadu nad sociálnou pomocou.
  - 5. Digitalizácia a podpora výkonu posudkovej činnosti

Poskytovatelia pobytovej formy sociálnych služieb v ŽSK

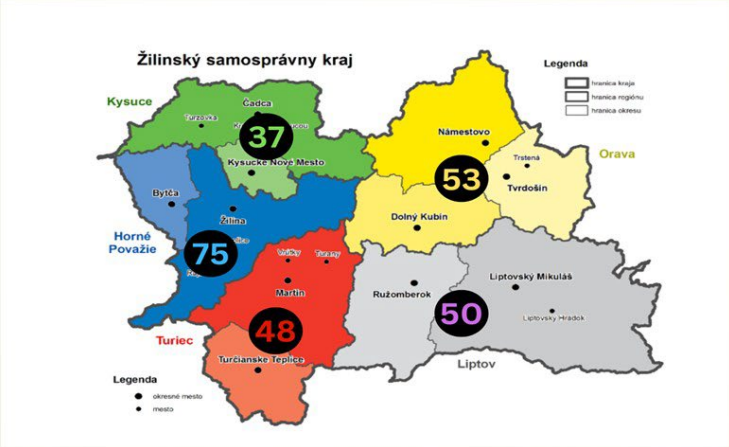

Kazuistika

- Rodič 76 rokov, dg.: Alzheimerova choroba, porucha mobility
- Má 2 pracujúce deti
- Kto sa postará o rodiča?
- Rodina sa :

  A/ vie postarať

  B/ nevie postarať

  C/ nechce postarať

A/ vie postarať

- Požiada obec o poskytnutie Domácej opatrovateľskej služby (originálna kompetencia)
- Sociálna služba platí 1,50 – 3,0 €/hodina (všeobecne záväzné nariadenie)
- Posudok, rozhodnutie odkázanosti na sociálnu službu - obec/Mesto
- Ambulantnú sociálnu službu – denný stacionár
- Mobilita: peňažný príspevok na prepravu, pomôcky – UPSVaR, pomôcky ako poistenec ZP /vozík, polohovacia posteľ, zdvihák, WC kreslo...
- Zhorší sa zdravotný stav: Peňažný príspevok na opatrovanie (569,00 €), končí sociálna služba
- Ak poberá príspevok – odľahčovacia služba

B/ nevie postarať

- Potrebuje profesionála
- Domáca opatrovateľská služba
- Ambulantnú sociálnu službu – denný stacionár
- Zhorší sa zdravotný stav:
  - Pobytová sociálna služba – Špecializované zariadenie – VÚC ako verejný poskytovateľ, neverejný
  - Úhrada za sociálnu službu je podľa EON
  - Môže sa poskytovať ošetrovateľská starostlivosť

C/ nechce postarať

- Dôvody rôzne – neposudzujeme rodinu, poradenstvo ?!
- Požiadať o posudok a rozhodnutie odkázanosti na sociálnu službu VÚC
- Bezodkladné umiestnenie do špecializovaného zariadenia
- Dlhodobé ošetrovné (ošetrovanie člena rodiny, po hospitalizácii) – 90 dní
- Rodina ako člen tímu v ZSS, spracováva biografiu klienta, anamnézy..
- Dlhodobá starostlivosť – individuálny prístup-koncepty (bazálnej stimulácie, zmyslová aktivizácia, Validácia Naomi Feil, reminiscencia...)
- SLOVENSKÁ ALZHEIMEROVA SPOLOČNOSŤ

Úhrada za sociálnu službu

- Podľa EON (ekonomicky oprávnené náklady)
- Po zaplatení zostať min 25 % sumy životného minima: 46,90 € (ž.m. 187,57 €)
- Úhrada za ŠZ 600-900 €(mesiac)
- Výška dôchodku: priemer 650-700 €.
- Dopláca rodina (zmluvne), zákon o rodine
- Ako pohľadávka do dedičského konania

Záver

1. Reforma integrácie a financovania zdravotnej a sociálnej starostlivosti.
   - *Nedoriešené, výkony hradené ZP, výška dotácie z MPSVaR, stavy PSS*

2. Reforma posudkovej činnosti.
   - *Národný program špecializačné vzdelávanie v SPČ, WHODAS,*

3. Rozšírenie a obnova kapacít následnej, dlhodobej a paliatívnej starostlivosti.
   - *Plán Obnovy, Komponent 13 , výstavba/rekonštrukcie , kapacita 30, DEI proces*

4. Reforma dohľadu nad sociálnou starostlivosťou.
   - *Zákon č. 345/2022 Z. z. o inšpekcii v sociálnych veciach*

Ďakujem za pozornosť

- irena.kamanova@ku.sk

Nástroje na podporu miestnej samosprávy

Dr. Christoph Richter – Európsky inštitút pre postgraduálne vzdelávanie pri Technickej univerzite v Drážďanoch e. V. (EIPOS)

Nástroje na podporu miestnej samosprávy

Medzinárodné kolokvium

"Miestna samospráva ako hnacia sila pre sociálne prebudenia v strednej Európe"

EIPOS e.V.

Európsky inštitút pre postgraduálne vzdelávanie
na Technickej univerzite v Drážďanoch

Založený 1. septembra 1990

Dnes: efektívne centrum ďalšieho vzdelávania
na čiastočný úväzok
uznávaný v nemecky hovoriacom svete
Pridružený inštitút TU Drážďany

24 rokov vily EIPOS

Historická štvrť Drážďany-Blasewitz
Goetheallee 24
Uvedená vila v štýle vidieckeho domu

EIPOS e.V.

- Jedinečné miesto
- Programy ďalšieho vzdelávania šité na mieru počas niekoľkých mesiacov a rokov
- Integrované komunikačné výučbové moduly
- Komunikačné kurzy

EIPOS e.V.

- Skúsenosti v oblasti regionálneho manažmentu a medzinárodných podujatí
  (napr. kolokvium z roku 1993 o rozvoji vidieckych oblastí v Nitre)

- Rozvoj súčasných programov ďalšieho vzdelávania a výmeny skúseností s účastníkmi a partnermi z praxe

- V oblasti životného prostredia a regionálneho riadenia
  napr. magisterský a bakalársky študijný program v oblasti regionálneho manažmentu v spolupráci s BOKU vo Viedni

EIPOS e.V.

Portfólio regionálneho rozvoja

Špecializovaná odborná príprava
Konferencie
Kolokviá
Aktualizačné semináre
Exkurzie

Výsledky

- Tvorba výskumných dokumentov
- Prenos dobrej praxe účastníkov
- Publikovanie vedeckých príspevkov

EIPOS e.V.

2012 Založenie neziskovej organizácie EIPOS GmbH

- Zameranie na ďalšie vzdelávanie
  architekti, inžinieri a majstri remeselníci
  kvalifikovaným odborníkom a geodetom v oblasti stavebníctva

- Vývoj a založenie spoločnosti EIPOSCERT GmbH
  ako akreditovaná a nezávislá certifikačný orgán pre odborníkov
  - Oceňovanie nehnuteľností
  - Poškodenie budov
  - Preventívna požiarna ochrana
  - Technická požiarna ochrana budov

TUDAG
akciová spoločnosť
TU Drážďany

TECHNISCHE UNIVERSITÄT DRESDEN

Svetové obchodné centrum
Drážďany - centrum
Freiberger Str. 37

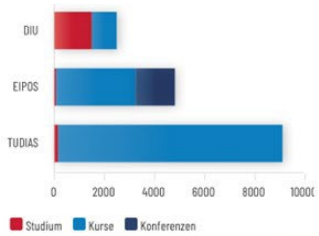

EIPOS TUDIAS D/U Dresden International University

EIPOS e.V.

posledné roky:

- Náčrt projektu
  "Mestský a regionálny manažment - stratégie pre modernizácie mesta a regiónu".

- 2019 Dachmarke
  "Regionálne komunikačné fórum manažmentu"

Koncepcia projektového partnerstva s Okresným úradom Ústí nad Labem

- Hlavná myšlienka

Prepojenie regiónov Ústeckého kraja a Hornej Lužice - UKOL pre cezhraničnú spoluprácu

Európsky inštitút pre postgraduálne vzdelávanie na Technische Universität Dresden e. V.

Kolokvium Ružomberok

- Definovať problémy
- Vytvárať riešenia
- Vybrať témy na výmenu skúseností
- na rôznych komunikačných platformách.

EIPOS e.V. – Informujte sa o ponukách

Zo skúseností manažérov obcí:

- Akú podporu potrebujú starostovia?
- Ktoré diskusné platformy sú vhodné?
- Aký časový faktor je potrebné zohľadniť?
- Na ktorých miestach (WTC, externé)?
- Aký technický potenciál je k dispozícii?

EIPOS e.V. - Ciele

- Odvodenie potreby ďalšieho vzdelávania a formy ďalšieho vzdelávania
- Určené pre skupinu manažérov obcí manažérov
- Partnerstvo s obecnými orgánmi - špecializované pracovné skupiny
- v národnom a medzinárodnom kontexte
  na tému miestnej samosprávy v krajinách strednej Európy

EIPOS e.V. - Definícia požiadaviek

- Analýza obsahu tematických oblastí
  Kde sa nachádzame, čo máme?
- Stanovenie priorít
  Ako sa určuje váha, ktoré požiadavky?
- Prax používaná v riadení vedenia
  Aké skúsenosti sú k dispozícii?
- Prezentácia skúseností s vlastnými aktivitami
  Čo už robíme sami?
  Čo môžeme robiť?
- Ako a čím môže EIPOS poskytnúť podporu
  Ktoré formy sú najvhodnejšie?

Komunikácia ako nástroj riadenia

- Ktoré diskusné platformy a siete
  sú k dispozícii - a ktoré nové je potrebné vytvoriť?
- Tu by sa malo diskutovať o problémoch
  interne na základe plnej dôvery aj keď sú protichodné.
- Mali by sa tu vytvárať nové podnety
  a vytvárať riešenia, je potrebná ochota ku kompromisom.

EIPOS e.V. - Formy organizácie

V závislosti od cieľa, obsahu a skupiny ľudí sú možné rôzne organizačné formy

- Semináre,
- (kolokviá),
- Workshopy,
- Obchodné hry,
- Prípadové štúdie,
- Klubové rozhovory,
- Večery pri ohni,
- Špeciálne, ako napr. Leadership.

Ciele kolokvia

- Využitie bohatých skúseností miestnych politikov
- Praktické riešenia pre skutočnú samosprávu obcí
- Do úvahy prichádzajú:
  mestá a obce, okresy a regióny v trvalej zmene občianskej spoločnosti v strednej Európe

Ďalšia odborná príprava orientovaná na dopyt

Impulz referát primátora Prof. Großeho

EIPOS ponúka svoju podporu

- pre postavenie miestnej samosprávy pre štáty strednej Európy voči EÚ
- integrovaný do nového think-tanku pre strednú Európu.
- Spájame sily - pomáhame ľuďom, aby si pomohli sami

Pokračovať budeme zajtra:

Tematická skupina 3:
Podpora miestnej samosprávy

Diskusia k nastoleným otázkam

Hrad Kuckuckstein má 1300 rokov na starej obchodnej ceste medzi Saskom a Čechami

SMART riešenia – odpoveď na súčasné výzvy

Mgr. Igor Wzoš – Slovak Smart City Cluster (SSCC)

SMART riešenia - odpoveď na súčasné výzvy

MÓDNY HIT ALEBO ŠANCA?

Igor WZOŠ

predseda predstavenstva združenia
Slovak Smart City Cluster

SLOVAK SMART CITY CLUSTER

"SMART„ JE INTEGRÁCIA, RÔZNYCH SYSTÉMOV, PRÁCA S DATAMI PRE LEPŠIE A ZODPOVEDNEJŠIE ROZHODOVANIE

"SMART„ JE TECHNOLÓGIOU PODPORENÝ ZDRAVÝ SEDLIACKY ROZUM

SLOVAK SMART CITY CLUSTER

PREČO BYŤ SMART?

VÝZVA PRE 21. STOROČIE

- DIGITÁLNA REVOLÚCIA
- **INTERNET VECÍ**
- ROBOTIZÁCIA
- BLOCKCHAINOVÁ TECHNOLÓGIA
- IKT
- OPEN DATA
- **ELEKTROMOBILITA**
- **ENVIROMENT**
- **DEMOGRAFIA**
- **COVID 19**
- **VOJNA NA UKRAJINE**
- **UMELÁ INTELIGENCIA**
- **GENERÁCIA Y, Z a ALFA**

SLOVAK SMART CITY CLUSTER

DEMOGRAFIA

VEKOVÁ PYRAMÍDA SR 2011 a 2021

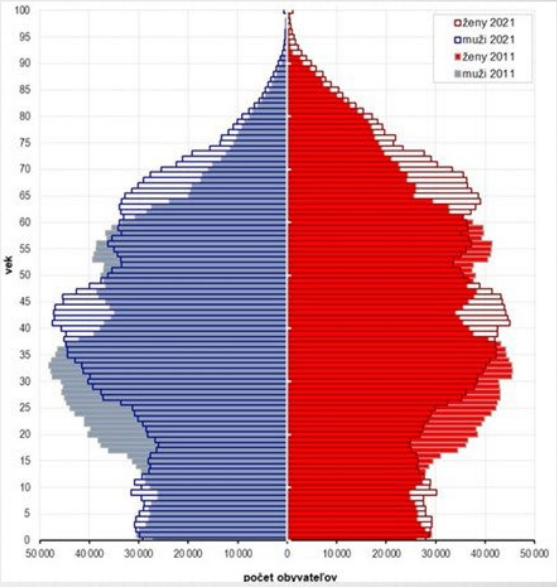

SLOVAK SMART CITY CLUSTER

GENERÁCIA BABY BOOMERS, X, Y, Z, ALFA

GENERÁCIA BABY BOOMERS	GENERÁCIA X	GENERÁCIA Y	GENERÁCIA Z	GENERÁCIA ALFA
(1946 – 1964) Povojnová generácia	(1965 – 1979) Husákove deti	(1980 – 1995) Millennials	(1996 – 2009) post-Millenials - Zoomeri	(2010 – súčasnosť) Screenedžeri - Generácia skla
Baby boomers sú známi svojou pracovitou povahou a lojalitou k zamestnaniu. Vyrastali a formovali sa počas obdobia po druhej svetovej vojne, keď sa svet tešil z doby rozkvitu a optimizmu. Sú často označovaní ako generácia, ktorá vytvorila moderný konzumný spôsob života. Sú tiež považovaní za viac tradičných, s výrazným zmyslom pre kolektívnu identitu.	Táto generácia je známa svojou samostatnosťou a schopnosťou prispôsobiť sa zmene. Vyrastali v ére politických zmien a ekonomických výkyvov, čo ich naučilo byť flexibilnými a sebestačnými. Sú považovaní za prvú generáciu, ktorá zažila masové rozšírenie počítačovej technológie, ale ich detstvo bolo ešte veľmi odlišné od digitálnej éry.	Mileniáli sú často označovaní za technologicky zdatných, orientovaných na hodnoty a hľadajúcich zmysluplnú prácu. Vyrastali počas rýchleho rozvoja internetu a digitálnych technológií, čo formovalo ich spôsoby komunikácie, nakupovania a práce. Sú tiež známi svojou hodnotou na work-life balance a zameraním na spoločenskú zodpovednosť.	Táto generácia je prvou skutočne digitálnou generáciou, pre ktorú sú internet, sociálne médiá a mobilné technológie samozrejmosťou od narodenia. Sú vnímaní ako digitálne zruční, prispôsobiví a ostražití voči budúcnosti. Majú tiež silný zmysel pre individualizmus a diverzitu, pričom kladú veľký dôraz na inkluzivitu a sociálnu spravodlivosť.	Aj keď je ešte priskoro na úplné charakterizovanie tejto generácie, očakáva sa, že budú ešte viac technologicky integrovaní a pravdepodobne vyrastú vo veľmi pripojenom a multimediálnom prostredí. Predpokladá sa, že budú ešte viac adaptabilní na zmeny a možno ešte viac orientovaní na globálne a environmentálne problémy.

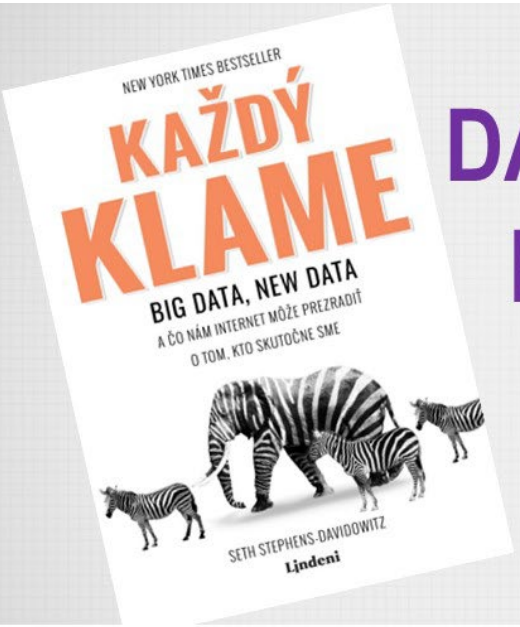

DATA SÚ ROPOU BUDÚCNOSTI

PROBLÉM BIG DAT

BEHAVIORÁLNE INOVÁCIE

ZAOBERAJÚ SA APLIKOVANÍM POZNATKOV Z BEHAVIORÁLNEJ VEDY NA NÁVRH PRODUKTOV, SLUŽIEB, POLITÍK A SYSTÉMOV TAK, ABY SA LEPŠIE ZOHĽADŇOVALI ĽUDSKÉ SPRÁVANIE A ROZHODOVANIE.

ZÁKLADNOU PREMISOU JE, ŽE ĽUDIA ČASTO NEROZHODUJÚ RACIONÁLNE A ICH SPRÁVANIE JE OVPLYVNENÉ RÔZNYMI PSYCHOLOGICKÝMI, SOCIÁLNYMI A EMOCIONÁLNYMI FAKTORMI.

NUDGE TEÓRIA

NUDGE (V PREKLADE „POPUDNUTIE“) PREDSTAVUJE JEMNÉ POVZBUDENIE ALEBO ZMENU V DIZAJNE VÝBERU, KTORÉ VEDIE ĽUDÍ K LEPŠÍM ROZHODNUTIAM BEZ OBMEDZOVANIA ICH SLOBODY VOĽBY.

UPLATNENIE AJ V OBLASTI ŽIVOTNÉHO PROSTREDIA A ENERGETIKY

NUDGES A STRATÉGIE PRE ŠETRENIE ENERGIOU

- SOCIÁLNE POROVNÁVANIE
- ZOBRAZENIE OKAMŽITEJ SPÄTNEJ VÄZBY
- PREDNASTAVENÉ ENERGETICKY ÚSPORNÉ MOŽNOSTI
- VÝZVY A ODMENY
- JEDNODUCHÉ ZMENY V DOMÁCNOSTI
- ZVÝRAZNENIE DLHODOBÝCH ÚSPOR
- ZDÔRAZNENIE ENVIRONMENTÁLNEHO DOPADU

SLOVAK SMART CITY CLUSTER

PREDSTAVTE SI, ŽE VO VEREJNÝCH BUDOVÁCH UŠETRÍME 10% TEPLA

- 15 435 VEREJNÝCH BUDOV
- 40% PODIEL NA KONEČNEJ ENERGETICKEJ SPOTREBE
- SPOTREBA TEPLA NA m3 = 58 kWh
- OBOSTAVANÝ OBJEM = 114 703 652 m3
- CELKOVÁ SPOTREBA TEPLA = 6 652 774 000 kWh
- 1 KWH TEPLA (ZEMNÝ PLYN) = 0,2 kg CO2

SLOVAK SMART CITY CLUSTER

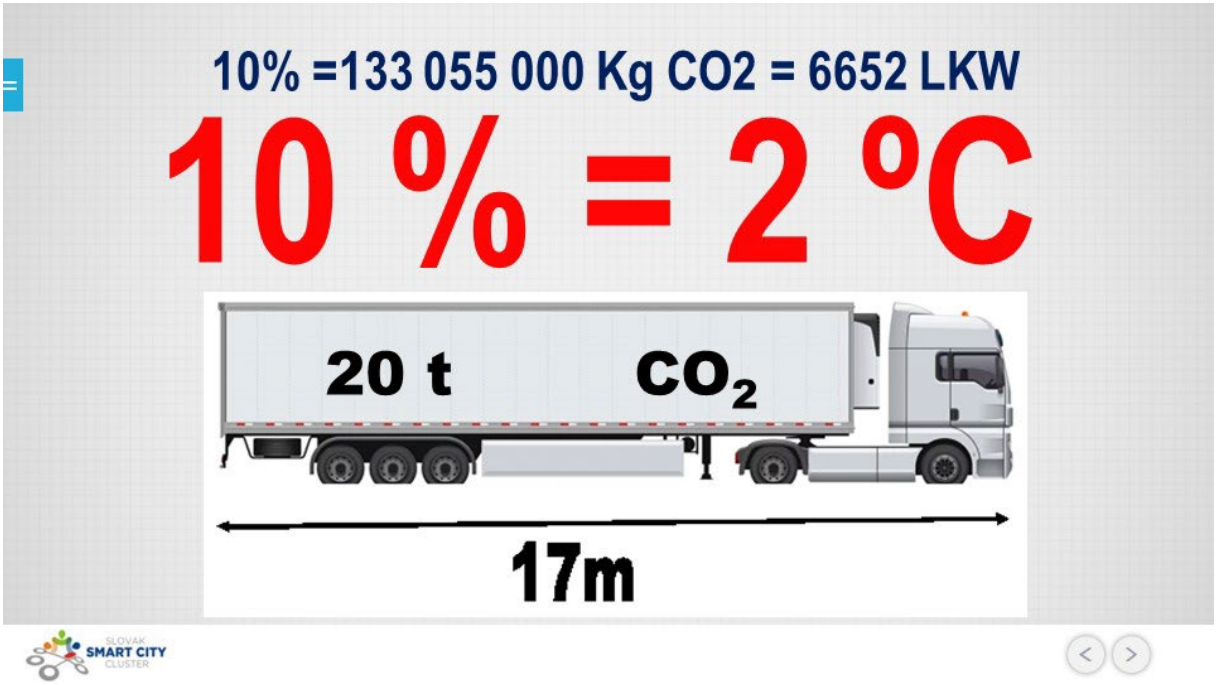
10% =133 055 000 Kg CO2 = 6652 LKW
10 % = 2 ºC
20 t
CO2
17m
SLOVAK SMART CITY CLUSTER

6652 LKW X 17 M = 144 Km
SLOVAK SMART CITY CLUSTER

SLOVAK SMART CITY CLUSTER

EFEKTÍVNA KOMUNIKÁCIA, PARTNERSTVO
A SPOLUPRÁCA PRI VYTVÁRANÍ KONCEPCIE SMART CITIES

NEZISKOVÉ ZÁUJMOVÉ ZDRUŽENIE PRÁVNICKÝCH OSÔB

Mesto POPRAD · Atos · innogy · slovanet · Schneider Electric · STU · KOOR

CIELE ZDRUŽENIA

PODPORA,
propagácia a zvyšovanie povedomia o koncepte Smart City

PREPÁJANIE
verejnoprávnej, samosprávnej, akademickej a komerčnej sféry v oblasti Smart City

SLOVAK SMART CITY CLUSTER

SÚČINNOSŤ
s inými organizáciami a záujmovými združeniami s obdobným predmetom činnosti

SPOLUPRÁCA
s orgánmi štátnej správy a samosprávy pri príprave a pripomienkovaní relevantných právnych noriem

SLOVAK SMART CITY CLUSTER

- VZNIK 2016
- 20 ČLENOV (7 FIRIEM, 6 SAMOSPRÁV, 3 UNIVERZITY, 4 N.O.)
- KONFERENCIE, WORKSHOPY, VZDELÁVANIE (METROONLINE, A(E)KO ĎALEJ S ENERGETIKOU V SAMOSPRÁVE, ...)
- MAKING CITY - POSITIVE ENERGY DISTRICT (PED)
- MEDZINÁRODNÝ PROJEKT KLASTROV V4 “S4S: SMART V4 STRATEGIES
- EUROPEAN CLUSTER COLLABORATION PLATFORM (ECCP)
- MEMORANDUM O SPOLUPRÁCI SO SLOVENSKÝM CENTROM DIGITÁLNYCH INOVÁCIÍ, EDIH, ZMOS

SLOVAK SMART CITY CLUSTER

- AKREDITOVANÝ KURZ MŠ SR „SMART CITY ŠPECIALISTA“
- ÚČASŤ NA PROJEKTOCH (PRAX PRE UNIVERZITY – SARIO, MEDZINÁRODNÝ PROJEKT KLASTROV V4 “S4S: SMART V4 STRATEGIES, MAKING-CITY ...)
- PRÍPRAVA STRATEGICKÝCH DOKUMENTOV (SMART STRATÉGIA MESTA TRENČÍN, TSK, INICIAČNÉ DOKUMENTY PRE PROJEKTY DIGITALIZÁCIE, ...)
- SPOLUPRÁCE A SIEŤOVANIE (V4, SPECTRA CENTRUM EXCELENCIE EÚ PRI STU, ...)
- WORKSHOPY, KONFERENCIE, VZDELÁVANIE, ...

ĎAKUJEM ZA POZORNOSŤ

Výsledky okrúhleho stola

Téma 1: Vízie rozvoja miest a spolupráce

ČO?

Účastníci kolokvia iniciujú vznik platformy samospráv v strede Európy, v strede nielen geograficky ale aj mentálne – myslením !

Názov: COM-CENT
samosprávy v strede / v strede Európy, komunity v strede / v strede Európy

AKÉ SÚ CIELE?

1. Spoločné hľadanie riešení suverénnej samosprávy v odpovedi na jej aktuálne výzvy a problémy
2. Spoločné hľadanie cesty k spolupráci medzi komunálnou, národnou a Európskou úrovňou
3. Identifikácia a aktivizácia potenciálu pre zvýšenie kvality života obyvateľov v obciach a mestách
4. Hľadanie spoločných nových prístupov / spôsobov myslenia vyžadovaných novými problémami a výzvami smerujúc o konfliktu k spolupráci a od všeobecných k špecifickým (na mieru šitým) riešeniam

AKO?

1. Vytvorenie spoločnej platformy – Think-tank, ako zastrešujúcej platformy spolupráce pre definovanie spoločných oblastí záujmu partnerov iniciatívy a identifikovanie, kde a aké spolupráca môže byť efektívna a priniesť pridanú hodnotu pre obce a mestá. Táto platforma by mala pracovať štruktúrované prostredníctvom:

   A. Pracovných skupín problémovo orientovaných

   B. Projektových partnerstiev, vzniku partnerstiev pre využitie možností podpory cez Interreg, Urbact a iné programy

   C. Living Laby (živé laboratóriá) vytvárajúce prostredie pre implementáciu nových špecifických a inovatívnych riešení, ich experimentálne odskúšanie ako základ efektívneho transferu

   Aktivity tejto platformy by mali mať implikácie smerom do vnútra komunity platformy podporujúce vznik samo-učiacej sa, samo-motivujúcej komunity a tiež smerom navonok adresujúc ostatné mestá a obce v EÚ.

2. Nájdenie zdrojov pre naštartovanie spolupráce (finančných, ľudských, inštitucionálnych…) a následne udržateľné pokračovanie spolupráce

3. Vytvorenie partnerstva a ponúknutie spolupráce ďalším subjektom nielen spomedzi komunálnych samospráv, ale aj regionálnej samosprávy, štátnej správy, akademických inštitúcií, podnikateľského sektora a tretieho sektora.

Téma 2: (Infra)štruktúra sociálnej budúcnosti v strednej Európe

ČO?

Paradigma: Ľudská dôstojnosť

Vízia: Najdlhší možný pobyt pre ľudí, ktorí potrebujú starostlivosť v ich domácom prostredí

AKÉ SÚ CIELE?

- Dostupnosť, digitalizácia sociálnych služieb
- Integrácia služieb – zdravotno-sociálne – verejné – v samospráve, strieborná ekonomika
- Štandardizácia a monitorovanie kvality zdravotných a sociálnych služieb
- Vznik obcí, rozširovanie foriem sociálnych služieb

AKO?

1. **Bezbariérovosť** - odstránenie bariér, napr. architektonické, komunikačné, sociálne a kultúrne, environmentálne a pod.
2. **Digitalizácia sociálnych služieb** - bývanie v malometrážnych bytoch v rámci obce s dostupnosťou zdravotnej a sociálnej starostlivosti, zavedenie neinvazívneho monitoringu a umelej inteligencie do služieb, ako napr. dlhodobé EKG, funkčné náramky, radar a pod. Zavedenie integrovaného systému na prenos dát medzi zdravotnými, sociálnymi, poskytovateľmi, rezortmi zdravotnej a sociálnej starostlivosti.
3. **Integrácia služieb** – zdravotných, sociálnych a verejných – v samospráve, ako je rozšírenie skríningu na všetky cieľové skupiny v obci, poskytovanie poradenstva na všetkých administratívnych úrovniach a prispôsobenie sociálnych služieb štruktúre rôznych typov spoločnosti.
4. **Strieborná ekonomika** - hlavnou úlohou je vytvárať priestor pre pracovné príležitosti pre dôchodcov a spájať generácie.
5. **Štandardizácia a monitorovanie kvality zdravotných a sociálnych služieb** - štandardy ako merateľné ukazovatele, katalógy postupov, služieb, procesy pre jednoduché formy a druhy sociálnych služieb organizované podľa cieľových skupín a štandardizácia hodnotenia odkázanosti na starostlivosť. Zavedenie dotačných schém na základe certifikátov kvality pre poskytovateľov sociálnych služieb.
6. **Vzdelávanie obcí** - zavedenie programov sociálnych služieb pre obec a výber niektorých politických nástrojov agentúry práce (absolventská prax po ukončení SŠ 1/SŠ 2), ako príprava na budúce povolanie.
7. **Rozšírenie foriem sociálnych služieb** - zavedenie odmeňovania pracovníkov v službe, ako motivačného faktora pre odborníkov v zdravotníctve, sociálnych službách a sociálnom sektore. Zavedenie špecializačného vzdelávania v oblasti starostlivosti o deti, realizácia dlhodobej starostlivosti prostredníctvom legislatívnych noriem a vytvorenie priestoru pre akútne lôžka v lôžkových formách sociálnych služieb. Zaviesť systematické financovanie sociálnych služieb v rámci štátu, vytvárať pracovné príležitosti pre klientov tak, aby dokázali pokryť náklady na sociálne služby a spolupracovať so strategickými partnermi v obci.

Téma 3: Podpora miestnej samosprávy

ČO?

Starostovia by mali byť vytiahnutí zo svojej každodennej rutiny. Zatiaľ čo pre druhý stupeň riadenia existujú vzdelávacie programy, pre samotných starostov neexistujú analogické formáty.

V súčasnosti sú voľné pracovné miesta v centrách miest rozšíreným problémom a navrhujú sa ako úvodná téma. Problém voľných pracovných miest existuje všade v našich krajinách. Na Slovensku mnohé veci reguluje štát, v Maďarsku sú nehnuteľnosti v centre miest väčšinou v rukách obcí (napr. Šopron). Samosprávy majú takéto nehnuteľnosti kupovať.

AKÉ SÚ CIELE?

- Je potrebná cezhraničná spolupráca
- Možné platformy pre starostov

AKO?

1. **Spolupráca - diskusia o východiskovej situácii**

Presadzuje sa prehĺbenie spolupráce medzi STU - KU - EIPOS, doplnené o spoluprácu so združeniami obcí v Sasku a na Slovensku.

Je potrebná cezhraničná spolupráca:

a) Podobná situácia ako na Slovensku je napríklad na Ostravsku,
b) Prostredníctvom spoločnosti Scardobona Consultig Sopron existuje sieť s maďarskými mestami a rakúskymi regiónmi, najmä v susednom Burgenlande, ale aj s Viedenskou technickou univerzitou, Katedrou regionálneho plánovania a regionálneho rozvoja,
c) Z územného hľadiska je zaujímavá Sliezska Lužica a prípadne ďalšie oblasti v poľskom Dolnom Sliezsku - Euroregión Neisse-Nisa-Nysa,
d) Hlavnou témou bol vždy nesúlad medzi záväzkami obcí a ich financovaním. Ťažiskom komunálnej práce sú školy, škôlky a cesty, ako aj problém nevyužitých komerčných nehnuteľností v mnohých centrách miest,
e) Starostovia sa zaoberajú prevažne prevádzkovými záležitosťami. To znamená, že strategické úvahy a vízie sa zanedbávajú. Starostovia potrebujú podnety a musia byť schopní myslieť aj na 20 rokov dopredu.

2. **Diskusia o možných platformách**

Navrhovaný formát je sympózium starostov, obmedzené na 3 dni / 2 prenocovania. Vyžadujú sa simultánni tlmočníci. Možné formáty:

a) Prvý krok - organizovanie online stretnutí prostredníctvom EIPOS e.V.
b) Druhý krok - sympózium v neutrálnom prostredí s konkrétnou témou

Navrhované termíny: okolo Nanebovstúpenia 29. mája 2025 alebo okolo Turíc 8. - 9. júna 2025

Resumé

Katolícka univerzita v Ružomberku (KU) a Slovenská technická univerzita v Bratislave (STU) spoločne s Európskym inštitútom pre postgraduálne vzdelávanie pri TU Dresden e. V. (EIPOS) zorganizovali v máji 2024 v stredoslovenskom meste Ružomberok medzinárodné kolokvium s účastníkmi zo Slovenska, Nemecka, Česka a Maďarska.

V moderných priestoroch Katolíckej univerzity sa zišlo 50 primátorov, starostov, okresných riaditeľov, zástupcov podnikateľských združení, ako aj univerzít a inštitúcií ďalšieho vzdelávania.

Účastníci si vymenili skúsenosti v oblasti riadenia miestnej samosprávy v jednotlivých krajinách a identifikovali sa spoločné problémy a výzvy s cieľom rozvíjať spoluprácu medzi samotnými mestami a obcami, a to na cezhraničnej, ako aj európskej úrovni.

Spoločným cieľom bolo zachovanie a obnovenie slobôd obcí a aktivizácia potenciálu na zvýšenie kvality života ľudí v stredne veľkých a malých mestách a obciach na vidieku, a to vrátane vytvorenia dobrých podmienok pre hospodársky rozvoj, a tým aj pre sociálnu stabilitu.

V rámci diskusií v pracovných skupinách bol definovaný cieľ, a to iniciovať vytvorenie spoločnej platformy (think-tanku) v geografickom strede Európy. Jej úlohou by malo byť hľadanie prístupov k novým problémom a výzvam, prechod od konfliktu k spolupráci, od všeobecných riešení k riešeniam šitým na mieru, pričom na tento účel by využívala tematické pracovné skupiny, partnerstvá medzi obcami, národné združenia miest a obcí a "živé laboratóriá".

Zistilo sa, že stredoeurópska spolupráca by sa mala zintenzívniť a že je potrebné zapojiť do nej najmä ďalšie obce v Rakúsku, Česku a Poľsku. Dosiahla sa zhoda v tom, že spoločná platforma by mohla riešiť oblasti "vzdelávania" (školy a škôlky), "verejnej infraštruktúry" (cesty a námestia, dopravné trasy, verejná doprava) a "rozvoj centra mesta".

EIPOS na TU v Drážďanoch, Slovenská technická univerzita v Bratislave a Katolícka univerzita v Ružomberku spolupracujú so zastrešujúcimi mestskými organizáciami na ďalších európskych projektoch.

Prof. Dr. habil. Holm Große
prezident EIPOS e. V.

Dr. Christoph Richter
Vedúci pracovnej skupiny č. 3

Fotogaléria

Catholic Univers
in Ružomberok
Shaping minds and hear
ASUS

KATOLÍCKA UNIVERZITA
V RUŽOMBERKU

Catholic University
in Ružomberok
Shaping minds and hearts
ASUS

ASUS

STADT
MARKETING

ASUS

ASUS

caritas

Catho
in Ru
Shaping
ASUS

ASUS

ASUS

ASUS

ASUS

ASUS

2024

Medzinárodné kolokvium

Komunálna samospráva, ako katalyzátor spoločenského prebudenia v strednej Európe

ISBN 978 – 80 – 561 – 1166 - 6
(online)